

uvodnik

● V zadregi sem. Zavrnil sem dva teksta, ki sta bila predvidena kot uvodnik. Napisala sta ga urednika in to v besu. Bes, ki je posledica raznih absurdnih interpretacij četrte številke, je verjetno upravičen, lahko pa je v tem trenutku usoden za Tribuno. To je jasno vsakomur, ki pozorneje spremlja dogajanje okoli Tribune kakšno leto nazaj.

V zadregi je tudi celotno uredništvo, kajti kako ohraniti trezno glavo in ne reagirati ostro in jezno na umazano podtikanje in dvigovanje (onesnaženega) prahu ob naslovnici in zadnji strani četrte številke Tribune, kako preprečiti, da se izognemo nadaljnjemu mletju političnega kolesja, v katerega smo, vsaj tako kaže, padli, kako se izogniti gladiatorskemu boju, v katerega nas sili del krvi željne publike.

Ne zanikamo spornosti oblikovanja četrte številke Tribune in vemo, da nas tudi navajanje morebitnih objektivnih okoliščin, v katerih se je vse skupaj sprodciralo, ne opravičuje v celoti in ne odrešuje odgovornosti, vendar nas je presenetila reakcija mnogih, predvsem pa nekaterih časopisov iz drugih republik. Presenečata tako način kot vsebina reakcij. Zdi se nam, kot da je bilo (in je verjetno še) nakopičenih mnogo nesproščenih napetosti tako znotraj republik kot tudi med njimi. Žal smo odfunkcionirali s četrto številko kot tisti vzvod, ki je omogočil manevrski prostor tistim, ki jim očitno ni za vseugodno rešitev perečih družbenih problemov. Kakšno je ozadje vpletanja oproščenih fantov, ki sta bila »obtožena zaradi fašističnih izpadov na ulici«, UK ZSMS, ki baje ne omogoča svojim članom—študentom udeležbe na vsejugoslovanskem športnem srečanju univerz, laži o kategoričnem zavračanju udeležbe Slovenske mladine na sklepni slovesnosti ob dnevu mladosti, izpostavljanja Slovenije nasproti ostalim republikam lahko zaenkrat samo ugrabimo (kar je slabo).

Vse skupaj pa vendarle kaže, da se kuhajo politične peripetije, o katerih javnost ni informirana— to pa nas zaskrbljuje.

● Kaže, da smo z naslovnico in zadnjo stranjo četrte številke Tribune napravili napako, predvsem zato, ker smo dovolili, da si jo vsak interpretira po svoje. Nihče (razen RS) ni prišel na uredništvo, da bi povprašal, kako je v resnici s to rečjo. Zakaj tudi bi, ker tisto, kar bi slišal, ne bi ustrezalo tistemu, za kar se je naslovnico s pridom zlorabljalo. Enostavno ne razumemo, kako je uspelo sarajevskemu novinarju »Oslobođenja« povezati »osmrtnico Jugoslavije« s slovenskim nacifašizmom, šovinizmom (zlasti do Bosancev). Seveda lažje razumemo zakaj. Očitno je nekemu v interesu, da iz posameznih ekscesov (pa kakršnekoli vrste že so) posplošuje na slovensko javno mnenje oz. s polovičnimi informacijami (v bistvu so to lažne informacije) prikazuje družbeno klimo in družbenoekonomske tendence slovenskega naroda, ki so daleč od dejanskosti.

Ker novinar »Oslobođenja« operira s posameznimi primeri, mu bomo ponudili še en primer, toda ne zato, da bi spet posploševal, temveč zgolj v razmislek. Kajti če bi ta istemu novinarju bilo do objektivnega informiranja in temu primerne poročanja, bi lahko tudi ugotovil, da je odgovorni urednik Tribune po narodnosti Jugoslovan, da je njegov oče Bosanec in je naredil dva razreda OŠ v Bosni, da sliši na ime Hasan ravno tako kot na ime Iztok, da pozna bosansko kulturo in jezik najmanj tako dobro kot povprečen intelektualca v Bosni, skratka, da je govoreči produkt »zajedništva«.

In če bi ga še kaj povprašal, bi mu lahko marsikaj povedal. Na primer, da je veliko Slovencev, ki svojo vrednost potrjujejo samo (in a priori) s primerjavo z Bosanci, da pa je ravno toliko Bosancev, ki jim s svojim obnašanjem v Sloveniji to bližnjico do večvrednosti in samovšečnosti omogočajo, ali pa, da je že v OŠ spoznal, da mu poreklo očitajo samo tisti, ki ga niso dosegali v obvladovanju določenih spretnosti ali znanj in jim je služilo kot sredstvo diskvalifikacije, ali drugače povedano, slučaj mu je vsilil zgodnjo, toda pomembno izkušnjo, da narodnost (poreklo) ni nikoli sama po sebi problematična, ampak je problematičen tisti, ki jo izkorišča za doseganje umazanih ciljev.

Hasan Iztok Vilić

P.S.

1. Naslovnica in zadnja stran četrte številke sta nam dobra lekcija, da politična in ekonomska situacija družbe ne priporoča takšnih tekstov in oblikovanja, ki omogočajo »svobodno« interpretacijo.

2. Nekateri časopisi (Borba, Vjesnik, Večer) so nas obtožili »alternativnega novinarstva« kot nekaj zelo grdega. Če lahko to »alternativnost« razumemo kot alternativo (na primer) komentarjem o četrth številki Tribune v istih časopisih, zlasti pa v sarajevskem »Oslobođenju«, potem ne bi bilo napak razmisliti, če le ni potrebno kakšno drugačno novinarstvo predvsem nasproti tistim novinarjem, ki očitno zastopajo točno določene interese.

dvajseta številka
studirt
študentski časopis

Časopis študentov Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani 1. Izdaja UK ZSMS, Ljubljana.

Uredništvo:

Tomi Gračanin (glavni urednik), Andrej Klemenc, Igor Lukšič, Mojmir Ocvirk, Samo Škrbec, Dejan Verčič
Hasan Iztok Vilić (odgovorni urednik)

Oblikovanje in tehnična ureditev:

Andrej Kocjan in Robi Starec

Fotografije izbral: *Andrej Šabec*

Lektoriranje: *Samo Koler*

Tajnikovanje: *Nela Malečkar*

Distribucija: *Jure Hawlina*

Naslov uredništva: *Kersnikova 4, Ljubljana, telefon: 319-496*

Izdajateljski svet: *Ludvik Horvat (predsednik), Andrej Lukšič, Zoran Kariž, Aleš Kardež, Bojan Klenovšek, Robert Škrj, Primož Hainz, Matjaž Jevnišek, Igor Lukšič, Andrej Klemenc, Mojmir Ocvirk*

Tisk: *Tiskarna Ljudska pravica. Priprava: IBM Dnevnik.*

Naklada: *5000 izvodov, cena posamezne številke je 12 din. Naročnina za šol. leto 1983—84 za dijake in študente 100 din, za ostale posameznike 150 din, za institucije 200 din.*

Oproščeno temeljnega davka za promet po sklepu št. 421—1—70, z dne 22. januarja 1973.

Javni sestanki uredništva so ob ponedeljkih ob 20. uri.

Uradne ure: vsak delavnik od 10. do 12. ure

Datum izdaje: 20. 4. 1984

tribuna

fantazma: boni za topli obrok

Vam, spoštovani bralec, je bilo v prejšnji številki usojeno prebrati kako fantazma »bonov za topli obrok« v enem ideološkem krogu zasadi nam, dragi prijatelj, nož kar dvakrat v Vaše naivno čelo. Pravi prijatelj, nož kar dvakrat v Vaše naivno čelo. Pravi prijatelj, nož kar dvakrat v Vaše naivno čelo. Pravi prijatelj, nož kar dvakrat v Vaše naivno čelo.

Vam gotovo ne bo težko narediti lepega metafizičnega preskoka iz tu zapisane zgodbe v svojo lastno kožo. Naj bo v denarnici mesečni obrok bonov, ki Vam obetajo regresirano hrano. Prav v trenutku sladkih sanj se cene pod izgovorom regresiranja povišajo in tako držite v rokah le še neplačane račune. Vaša zavest pa Vam pravi, da ste vendar študent, ki mu gre poseben položaj v družbi. Po glavi se Vam začnejo preganjati pretrajniški načrti. A glej, za vrat Vas prime govornica, ki ponavlja vedno primerno parolo: **BONI ZA REGRESIRANJE ŠTUDENTSKESKE PREHRANE.** Do smo prišli zadnjič!

Vendarle včeraj ni danes, zato se se finančni bonov zamislili nad racionalnostjo dosedajšega sistema delitve bonov. Udeležencem družbenega dogovora o štipendijah in v SR Sloveniji in samoupravnega sporazuma o štipendijah na ravni republike gre v nos dejstvo, da se ne da izračunati števila porabljenih bonov. Izračun je že na dan, toda sistem financiranja je že tak, da se sredstva dodeljujejo gostinstvom obratno na začetku meseca, torej vnaprej.

Da bi zadevo sanirali, so si prizadevali izmisliti naslednji načrt. Regresiranje se nadaljuje, da prevzame se mariborski sistem razdeljevanja. To pa pomeni, da bo regresirana le tista hrana, ki jo kupimo s posredovanjem bona za meniški. Morali boste kupiti bon za meni, ki stane 80 din, od tega pa se bo odštelo 25 din.

Enostavno povedano: če hočeš cenejšo hrano, porabiš, kar ti damo, ali svoboda v točno začrtanem okviru.

Poglejmo si še naslednji enostavni izračun: od 8000 študentov je v menzah 1100 študentov. In če seštejemo, se nam zdi najugodnejši izračun za študentsko populacijo **ODPRAVA** in **NOV.** S tem pade pomemben člen ideološke veščnosti študentske populacije in še v skladu s stabilizacijskimi naporji.

Ako pada standard avantgardi naše družbe: proletariatu tja do stradanja, čemu potemtakem regresirati študente. Le čemu ne bi okusili slasti imovinske pravice skupaj z avantgardo.

Le dva zadržka se nam kažeta: — kako bo rešila študentska populacija, osvobodena točno določene ideološke spone?

— ali bo proletariatu vrnjeno tisto, kar mu je bilo vzeto za štipendiranje ali pa bodo sredstva še naprej ostajala neizkoriščena v skladih v funkciji za pomladitev študentske populacije.

NASLEDNJIČ: enostavnejša je manipulacija z denarji kot ureditev statusa posebnega družbenega pomena študentskemu centru!

MMO

kaj vse se

● V študentskem časopisu se nenehno pojavlja aktualna problematika študentskega centra. Včasih se je pojavljala naslov študentsko naselje. Študentsko naselje je postalo študentski center leta 1970., ko se je priključil študentski center. In to je zlato jabolko, okoli katerega se pojavljajo problemi. Študentski center sam ni problem. Problemi nastanejo ko se podražijo KV obroki (kosila, večerje — bom pisal kar K, saj že lep čas nimamo večerij) in stanarine v ŠC.

V Tribuni št. 8—9, 27 letnika je bil naslov »Mafija v študentskem naselju — dol s korupcijo«. O ŠC berem tudi v Tribuni št. 3, 4, 8—29 letnika, le da z milejšim naslovom Študentsko naselje. Prvič so se duhovi razburje zaradi gospodarskega kriminala in nesamoupravljanja, drugič pa zaradi petmilijonske izgube (grobo in v starih dinarjih).

Ta zgodovina se prenaša na današnji čas. Kaj danes buri duhove v ŠC? Ne izguba, statusna rešitev, s tem v zvezi pa stanarina in K obrok. Če hočemo sedanje spoznati, se vrnimo v lansko leto. V mesecu marcu smo sprejeli povišanje stanarin za 34,5%, obrok se je podražil s 56 na 84 din.

O povišanju stanarin in K obroka odloča svet centra, ki je sestavljen tripartitno. Delegacija delavcev, delegacija zunanjih članov in delegacija študentov. Seveda sta ostali delegaciji bili za povišanje.

dogaja okrog

Vendar smo študentje ob povišanju sprejeli naslednja sklepa:

1. V letošnjem letu ne bomo sprejeli dviga stanarin (ta sklep je že mimo)
2. Dvig stanarin ne bomo sprejeli, dokler se status ŠC ne reši.

Zgovodina se nadaljuje. V oktobru mesecu je prišla z uprave (tako imenujemo vodilne delavce ŠC na vpogled kalkulacija za dvig stanarin za 34,5% (od kot prav ti %, ne vem) in K obroka 84 na 133 din (večerja bo aktualna, ko jo bomo imeli).

Študentje sklicujoč se na predhodno omenjena sklepa — dviga stanarin in K obroka nismo sprejeli. Takoj za tem smo šli v akcijo za realizacijo drugega sklepa. Sodelovali smo s študentskim nasevljem v Mariboru, domom FSPN in obema univerzama. Naredili smo program »Aktualna problematika ŠC v Sloveniji«.

Povrnimo se k oktobrskemu dvigu stanarin in K obroka. Poglejmo samo stanarine. Z dvakratnim dvigom po 34,5% bi se v enem letu stanarine dvignile za 8,9%, to je veliko tudi za jugoslovansko inflacijo. Zakaj bi se stanarine dvignile, če je ŠC pozitivno posloval ob zaključnem računu leta 1983. Tudi ob devetmesečnem obračunu je posloval pozitivno (okoli 280 milijonov din pozitivnega rezultata).

Kako sedaj to? Na eni strani govorimo o izgubi — na drugi strani pa pozitivni finančni rezultat. Zato pristavimo »izgubaše« in »zlato jabolko« v ŠC. Študentski center je sestavljen iz sedmih enot. Enoti servisna dejavnost in uprava sta poslovali ob zaključnem računu v ničlo pozitivno, študentski klub Ankarinu in občutljiva, dejavnost sta poslovali pozitivno, obe skupaj imata okoli 80 milijonov pozitivne. Izgubo delajo študentje, ki bivajo v domovih (enota Dom) in se prehranjujejo (enota Restavracija). V prvi je preko milijarda izgube in enoti restavracija pa nekaj preko 500 milijonov. V ŠC imamo še sedmo enoto, »zlato jabolko«, ki se imenuje študentski servis. Z delom vseh študentov in dijakov si je pridobil ob zaključnem računu za leto 1983 krepko preko 2 milijardi pozitivne. Tako se ta denar preliva na enote, ki poslujejo z izgubo. Tako je zaključni račun pozitiven. Ostala milijarda, se je prelila v sklade znotraj ŠC UK ZSMS pa je dobila 370 milijonov v skladu s sklepom št. 59 na 6. seji sveta centra, 14. 12. 1983. To naj bi bila predstavitev finančnih rezultatov enot ŠC.

Posebno poglavje je statusna rešitev. Z njo se predvideva ločitev ŠS in ŠC. Torej iz prej razvidnih rezultatov nastane v ŠC-ju izguba. Kako to rešiti? Preprosto. Študent naj plača, kar porabi. Znova udarjamo po študentovem že tako plitvem žepu.

Tako je prišlo ob kalkulacijah za povišanje stanarin in K obroka (v skladu s tem podražijo tudi V), kar nesoglasja med študenti in delavci ŠC. Večkrat govorimo o ekonomskih stanarinah v ŠC. Kaj je to? To je le plačevanje tekoče nastalih materialnih stroškov, ki jih porabimo za bivanje. Vendar se moramo zavedati, da ŠC ni le študentski, delavski — je širše družbene skupnosti, saj ta prispeva dohodek za gradnjo študentskih domov. ŠC je DO, ki mora poslovati po tržnih mehanizmi. Naloga vodilnih delavcev je, da skrbijo za pozitivno poslovanje. Smo res DO, ki mora poslovati po tržnih mehanizmi ali smo DO posebnega družbenega pomena in po tem tudi poslujemo?

Stanovalci ŠC se strinjamo s tem, da ŠS pripada vsem študentom in ne le stanovalcem študentskega centra. Vendar moramo tudi mi živeti. V skladu s statusno rešitvijo se gre na sistem — kar porabiš, plačaj! Tako smo tudi topli obrok plačevali enajst dni. Popravlil bi pisanje Moj — mira Ocvirka v prejšnji številki Tribune, ki trdi, da

in v šc

je topli obrok oziroma K obrok stal 160 din. Preprosto povedano, K obroka nismo imeli, vedno so bili topli obroki. Vsak si je lahko sestavil jedilnik sam, po različni ceni, kar si je pač vzel. Njegovo računanje je na koncu težko preverljivo, saj ni bila razlika vedno 76 din in tudi število obrokov je padlo. Tudi pa širša družbena skupnost meni, da je z uvedbo bonov širša družbena skupnost študentov. Po moje ta problem še ni rešen — v ŠC — saj večina stanovalcev ŠC za Bežigradom sama kuha. Tudi njih je zajel stabilizacijski val. K obrok je, K obroka ni, sicer pa je v teku akcija v ŠC o prehrani. Torej bo študent, kar bo pojedel, plačal, ker je v planu za leto 1984 predvideno, da enota Restavracija posluje z nullo pozitivno. Če bomo s K obroki krili vse stroške in pribitek (vse nastale stroške pri kuhanju), kam bo šel denar, ki se ustvarja pri prodaji sendvičev in malic itd. v restavraciji in bifejih ŠC? Seveda je vse to v skladu s statusno rešitvijo ŠC. Povrnimo se k stanarinam. Tudi to v programu statusne rešitve ŠC. V programu statusne rešitve (že prej omenjena akcija) je predvideno subvencioniranje nekaterih materialnih stroškov. Predvideno subvencioniranje je v

okviru podanih normativov. Akcija z RIS je še vedno v teku, vendar na določeni točki ne najdemo skupnega jezika. Problem je predvsem število delavcev v enoti Dom. Poudaril bi še to, da nam RISK v stanarini že krije amortizacijo in investicijsko vzdrževanje, kar je nekaj nad 30% stanarine.

Še na to bi opozoril: v SPIS je aktualna problematika študentskih centrov v SR Sloveniji napisana pod tretjo točko predloga sklepov: Vprašanje statusa študentskih servisov je treba rešiti posebej, vendar lahko načelno opredelimo stališče do tega problema tako, da jih je treba v Ljubljani izločiti iz ŠC, vendar šele po celoviti razrešitvi statusa in poslovanja ŠC. Svet centra je na svoji 7. seji z dne 17. 1. 1984 sprejel sklep št. 93: svet centra sprejema predloge sklepov, ki so navedeni v gradivu »Aktualna problematika študentskega centra v SR Sloveniji«, torej velja tudi za tretjo točko.

Torej bomo študentje v centru pozitivno poslovali ob izločitvi ŠC po načelu — kar porabiš, plačaj!

Pokazal bi še socialnoekonomski položaj študentov v ŠC Ljubljana, 792 študentov ima 3500 din dohodka na družinskega člana; 760 študentov 5000 din dohodka na družinskega člana; 1103 študentov 7000 din in 1084 ima dohodek 9830 din na družinskega člana, kar je še manj, kot je cenzus. Iz kmečkih družin imamo 342 študentov, preko cenzusa je samo 45 študentov. 1619 študentov navaja, da so v preteklem koledarskem letu prejeli štipendijo (tega podatka ni zanesljivo točno mogoče uporabiti). Podatki so povzeti iz Statističnega pregleda pozitivno rešenih prošenj za sprejem v ŠC za šolsko leto 1983/84. Lahko se zamislimo nad temi številkami! Ključ za sprejemanje v ŠC je cenzus. Ali nismo torej socialna ustanova?

Študent — stanovalac ŠC, tvoji problemi so rešeni! Imaš bone po 25 din na dan za topli obrok, RISK ti plača v stanarini amortizacijo in investicijsko vzdrževanje. Poleg vsega pa imaš še štipendijo. Kaj pa ti brez štipendije? Vrata študentskega servisa se odpro ob 9.30.

Vprašajmo se koliko porabi študent, ki biva v ŠC mesečno?

Zadosti te potrebe s štipendijo?

Problemov v ŠC ne moremo rešiti brez podpore širše družbene skupnosti. Bodo res v naši družbi študirali le otroci bogatih staršev.

Vprašam se, kako imajo to drugod rešeno?

Ta pisarija je namenjena tudi tebi, pasivni študent — stanovalac ŠC, ki ne veš, kaj se okoli tebe dogaja. Ti je mar vseeno, kako boš živel?

JAPE

P.S.

Kakor je Darwin odkril razvojni zakon organske narave, tako je Marx odkril razvojni zakon človeške zgodovine: odkril je namreč preprosto, doslej pod ideološko navlako skrito dejstvo, da morajo ljudje predvsem jesti, piti, stanovati, se oblačiti, preden se lahko ukvarjajo s politiko, znanostjo, umetnostjo, religijo, itd....

(MEID V, stran 183, tretji odstavek, Engelsov govor dne 17. marca 1883, ko so Marx pokopali na londonskem pokopališču HIGHGATE).

ali je rešitev v novi organizaciji študentov?

● Že od leta 1974, ko je bila samostojna študentska organizacija združena z mladinsko v ZSM, smo pričali mnenjem, da mladinska organizacija obstaja samo zato, da dezorganizira ali da blokira koristno ali nekoristno ravnanje mladine (npr. Slobodan Drakulič, Mladina, 24. januar). Rešitev za študente vidijo v samostojni študentski organizaciji.

V tem prispevku želim opozoriti na nekatere družbene predpostavke delovanja množične organizacije študentov.

Katera družbena posredovanja silijo študente v to, da se ne udeležujejo razprav in ne sodelujejo v procesu odločanja o dogajanjih na fakultetah, univerzi in v družbi ali so le fizično prisotni? Ne moremo mimo tega, da ti isti študentje študirajo, delajo za preživetje, se vključujejo v delovanje najrazličnejših društev in združenj, se zabavajo itd. Takoj lahko ugotovimo, da niso vsi vključeni v vse možne aktivnosti. Interesi in sposobnosti niso bili posameznikom razdeljeni ob rojstvu (vsaj delujemo za to, da bi ne bili!) v neposredni danosti, kot so tu pred nami. Študentje si jih oblikujejo v predštudijski dobi in jih v času študija nadgrajujejo. Nekaj se jih je socializiralo (navajam, kar je tu prvenstveno) v ZSMS, nekaj v oddelčni skupnosti, nekaj v pevskem društvu, plesnem klubu, športnem društvu itd. s prevzemanjem odgovornih nalog.

Interese in sposobnosti so razvijali predvsem na enem ali dveh področjih. (Interesna in sposobnostna struktura študentov je zato zelo raznolika). S tem pa so si študentje izoblikovali tudi določeno strukturo vrednot, prioriteten usmerjenosti. Politični interesi in interesi, ki so v zvezi s študijem in življenjem so postavljeni v naši družbi v isto vrsto (ne govorim o prizadevanjih!) s plezanjem po jamah, obiskovanjem kina ipd. Potem, ko so vse dejavnosti izenačene — tiste, ki so bistvene za preživetje posameznika in Jugoslavije in tiste, ki so za eksistenco posameznika popolnoma irelevantne — je povsem »osebni« presoji prepuščeno ali si čas vzame za delovanje na eksistenčnih vprašanjih ali na čisto t.i. osebnih. To družbeno posredovanje posameznikove odločitve silijo posameznike stran od problemov študija in življenja.

Avtonomna presoja je za množico posameznikov že vnaprej odločena s samo postavitvijo neekvivalentnih možnosti kot ekvivalentnih. Dejansko je področje odločanja in upravljanja življenja in študija za študenta bistveno. Samo ugotoviti to dejstvo za množico študentov ne pomeni prav nič potem, ko niso imeli možnosti, niso bili **SILJENI** (tu ne mislim na aparate državne prisile) v oblikovanje tovrstnih interesov in sposobnosti, ni jim bilo omogočeno samosprenjanje skozi spreminjanje dejanskega sveta. Zato so si razvili druge sorte interesa, oblikovali so si drugačne predstave skozi življenje in šolanje, ujeli so se v obstoječo prakso in v **nujno fikcijo**, da je zavest posameznika avtonomna neposredno, kar tako. Naučili so se in se še kar naprej učijo, da se je svet začel z njimi, da bo padel z njimi; da bodo na tem svetu živeli, kolikor bodo sami z lastnimi močmi prigarali — prigrabili. V zavešči takšne prakse ni prostora za organizacijo, ki bi imela za cilj povezati nosilce spremembe obstoječih razmer. Ta le krade denar in dragoceni čas ter zbuja posmeh.

»Bodi, kar si!« »Sem, kar sem! Pustite me pri miru. Jaz vas pustim pri miru.« To so le nekatere družbene forme misli, ki blokirajo sleherno organizirano dejavnost za preseiganje obstoječega zadovoljstva oz. nezadovoljstva drugih. Z gestami, kretnjaji, pogovori in drugimi izraznimi možnostmi pritiska množica na »aktivne mladince«. Izkaže se, da je navidez **pasivna množica** študentov še kako aktivna, ko **ščiti obstoječi sistem absolutne svobodne posameznika**. Zastonjsko delo, dejavnost, ki se izmika logiki denarnih razmerij, dejavnost, ki se črpa iz nemira in trpečnosti v obstoječih družbenih razmerjih proti tem razmeram, je opsovana in zmaličevana. Dovoljeni so individualni protesti, moralne akcije čiščenja duše, posameznikovo ogorčenje nad okrutnostjo, ki se zdi zgolj slučajna. To vsi dovolijo in vsi počnejo.

To je edino pravilno. Spodbujati reakcije in reagirati kot množica, vendar kot množica posameznikov. (Zato odprta pisma, peticije, v nekem smislu tudi demonstracije izpadejo kot edini način boja zoper obstoječe).

Že s samo družbeno posredovanostjo avtonomne odločitve med enakim, kar dejansko sploh ni enako, je izključena možnost, da bi študentje

množično izoblikovali politična stališča in interese. V družbi razvite blagovne produkcije so že vzpostavljeni mehanizmi, ki producirajo samo tiste interese (oz. zavest o njih), ki se lahko avtonomno individualno udeležijo. Tisti presežek nekaterih, ki hoče čez to, kar je, pa uničujejo in razgrajujejo že v samem individu. V svetu, kjer je **javno mnenje merilo resnice in resnica izhodišče družbene akcije** (ne govorim o politični) se morajo ti individualni presežki (kolikor preživijo prvo fronto) povezati. Ne zato, da bi razglasili edino zveličavno močno organizacijo, reda in discipline, pač pa zato, ker bodo sami zase sicer z meščanskim ponosom avtonomnih klavrnopropadli, z njimi pa tudi ideja predrugačenja sveta.

Sama vključenost v sistem ne zagotavlja množičnega političnega gibanja. Tudi normativna rešitev prosvetljenega vodstva ne bo odrešila temeljnih problemov organiziranja študentov. Ta problem bomo v prvi vrsti morali reševati študentje sami in brez iluzij o naravni poklicnosti študentske revolucionarnosti.

IGOR LUKŠIČ

anketa ali tribuna kot abwaschwassern

● Kot študent tehnike v Tribuni ne najdem ničesar kar bi me zanimalo. Zato je ne berem. Menim, da bi moral študentski časopis pisati o problemih študentov na vseh fakultetah. Sedaj se piše samo o družboslovnih. Preveč je prevodov iz družboslovja, ki v tak časopis ne sodijo. O študentskem naselju ne zasledimo nobenega prišpevka, kot da to ne obstaja, kot da tam ni problemov. Pogrešam informacije o kulturnem življenju študentov, o študentih, ki so že dosegli določene uspehe (Aleš STELE, 2. letnik Gradbene fakultete).....

.... ne berem. Včasih mi je v roke prišla kakšna številka in sem jo prebral. Problematika me ni zanimala, jezik je bil nerazumljiv. Takšna, kot je, je namenjena študentom z družboslovnih fakultet (Marjan TUŠAR, 3. letnik Biotehnične fakultete)...

V Tribuno naj bi pisal širši krog ljudi, ne pa le nekaj, kot je sedaj. Tipično za te ljudi je, da le nekaj filozofirajo in tekmujejo, kdo bo uporabil več tujk, resničnih študentskih problemov pa sploh ne poznajo (Igor KONONENKO, Fakulteta za elektrotehniko — magistrski študij računalništva)...

Ne berem Tribune. Je tudi še nisem videla od znotraj. Take vrste časopis me ne zanima. Lahko je pisati, naj raje kdo kaj naredi. (Darja POLJANŠEK, Ekonomska fakulteta — študentka)...

Ne berem Tribune. Me tudi ne zanima. Zaradi mene tudi če ne obstaja....(Rajko KORELC, FAGG — študent)...

Več študentskih in drugih konkretnih problemov in DOSTI manj filozofiranja (Mare VELKAVRH, 2. letnik BTF — lesarstvo)...

Več člankov o problemih mladine z manj filozofiranja (Nenad ŠUTANOVAC, 2. letnik FE)...

Tribuna bi se morala več ukvarjati s praktičnimi problemi mladih, biti bi morala bolj konkretna, ne

nov obrambni učbenik ali nekdo...

● Silna želja, da bi se zvedelo kaj več o skrivnostnih dogodkih okoli rojevanja novega učbenika za predmet SLO in DS, je povzročila obisk in intervju pri tov. Turku, samostojnem svetovalcu za področje SLO in DS Univerze Edvarda Kardelja. Intervju naj bi šel predvsem v smeri nadaljnega razčiščenja vsebine članka tov. Jelenca, ki je bil objavljen v Tribuni 6. 4. 1984.

TRIBUNA: Članek tov. A. J. v peti številki Tribune navaja nekaj zelo zanimivih in po mnenju nekaterih tudi spornih trditve glede natečaja za izdelavo novega učbenika za predmet SLO in DS, ki je bil objavljen v »Borbi« 7. 10. 1983. Ali lahko poveste kaj več o celotnem postopku nastajanja programa oziroma osnutka učbenika, ki ga pričakujemo? Tov. TURK: Preden začnem s podrobnejšo razlago metode natečaja bi omenil, da je dober del podatkov v članku tov. Jelenca vzet iz članka prof. Najmana, ki je bil objavljen v Borbi.

Želja za spremembo programa predmeta SLO in DS in s tem tudi učbenika je nastajala na univerzah cele Jugoslavije, se pravi, na sejah univerzitetnih svetov in organov, ki so odgovorni za delo na programih predmeta SLO in DS, že pred nekaj leti. Vzrok za nujno spremembo programa je predvsem v tem, da je program, ki je sedaj v veljavi nastal v letih 74 in 75 (ravno tako tudi učbenik). Od leta 1975 pa so se na tem področju dogajale izredno velike spremembe. Sprejeti so bili novi zvezni, republiški in pokrajinski zakoni o SLO in DS, poleg tega tudi nova strategija oboroženega boja in cel kup drugih dokumentov, ki regulirajo področje SLO in DS. Na tej podlagi je leta 1981 skupščina Skupnosti univerz Jugoslavije (SSUJ) izdala nalogo komisiji za SLO in DSZ pri SUJ, da v dogovoru z Zveznim sekretariatom za LO (DS LO) pristopi k izdelavi novega vsebinskega osnutka predmeta SLO in DS.

Konec leta 81 je komisija za SLO in DS SUJ določila delovno skupino, ki naj bi pripravila osnutek. Ta delovna skupina je bila sestavljena iz predstavnikov vseh univerz Jugoslavije (15 članov), predsedoval pa ji je prof. dr. Vladimir Vodenelič, takratni prorektor Univerze Kragujevac. Ta skupina je prvi osnutek pripravila do junija 1982. Po raznih sejah pristojnih univerzitetnih forumov je ta prva verzija doživela precejšnje spremembe. V ta program je imela vsaka republika vključene svoje posebne zahteve. Mi smo izhajali iz tega, da je treba pri nas nujno vnesti področje narodne zaščite, predlagali pa smo tudi, da se v program vgradijo posebnosti študijskih usmeritev.

Maja 83 je komisija za SLO in DS SUJ dokončno sprejela osnutek programa za predmet SLO in DS na VDO, ki sta ga potrdila SSUJ in predsedstvo SUJ. Bistvo programa je naslednje: 100 ur skupnega programa plus 20 ur, ki naj bi bile posvečene specifičnostim posameznih republik in pokrajin. Maja in junija 83 je bila tudi na področju SRS ustanovljena podobna skupina pod vodstvom tov. Tomina, podsekretarja iz sekretariata za LO SRS, ki je izdelala programska jedra za SRS in ki so v večji meri vključena v osnutek novega programa, ki ga je sprejela SSUJ. Avgusta 83 je predsedstvo SUJ sprejelo vsebino natečaja, ki je bil nato objavljen v Borbi. Istočasno so vsebino natečaja poslali tudi vsem univerzam za objavo na oglasnih deskah. Rok za oddajo rokokopisov je bil 3. maja 1984. SSUJ je določila recenzijsko komisijo, ki bo pregledala rokokopise in odločala o njihovi ustreznosti. V tej komisiji so zastopani predstavniki vseh univerz Jugoslavije, zastopniki ZS LO in razni znanstveni sodelavci. Če nobeno delo ne bo ustrezalo, bo izšel nov razpis za izdelavo učbenika.

TRIBUNA: Zakaj je rok za izdelavo učbenika tako kratek?

Tov. TURK: Na seji komisije za področje SLO in DS SUJ je bila izražena pripomba, da je rok morda prekratek, izražena pa je bila želja, da bi bil učbenik veljaven že od 1. oktobra 1984. Časovna stiska bo predvsem zaradi potrebnih prevodov učbenika v vse jezike narodov in narodnosti j Jugoslavije.

TRIBUNA: Postopki razpisa naj bi bili v nasprotju s 169. členom zveznega zakona o SLO...

Tov. TURK: Mislim da tega nasprotja ni, saj z vsebino razpisa ZSLO popolnoma soglašam. V zvezi s predmetom SLO in DS ne naredimo nobene stvari, ne da bi s tem bil seznanjen tudi ZS LO in odgovorni organi, ki praktično delajo na tem področju. ZS LO ima tudi svoj organ, ki urejuje razmerja med ZS LO in pristojnimi univerzitetnimi forumi. Lahko rečem, da je ta organ izredno discipliniran in da se njegovih predstavnikov vedno udeležijo vseh sed SSUJ, komisije za področje SLO in DS in predsedstva SUJ. Tudi pomočnik zveznega sekretarja za SLO tov. generalpolkovnik Bruno Vuletić je z dopisom obvestil SUJ, da se strinja z objavljenim natečajem in s programom, ki ga je SSUJ sprejela.

TRIBUNA: V kakšni meri so v vse to vključene DPO?

Tov. TURK: Osnutek programa je bil v razpravi na komiteju za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo SRS, na republiški konferenci ZSMS, na sekretariatu za SLO in DS SRS, razen tega pa so bili na ravni republike seznanjeni vsi merodajni organi s področja vzgoje in izobraževanja. TRIBUNA: še kakšen zaključek?

Tov. TURK: Ne bi bilo slabo, če bi se tovariši, ki pišejo in objavljajo članke o tem in ki jim niso znane podrobnosti teh postopkov, prej informirali pri bolj obveščeni, preden se tako pomembna stvar objavi v javnosti, ki bi bila potem točneje obveščena, tako pa prihaja le do dezinformacij. Z vsebino članka v Tribuni se strinjam le glede tega, da je bil morda rok natečaja res prekratek. O kakšnih materialnih interesih pa ni niti govora.

TRIBUNA: Hvala lepa!

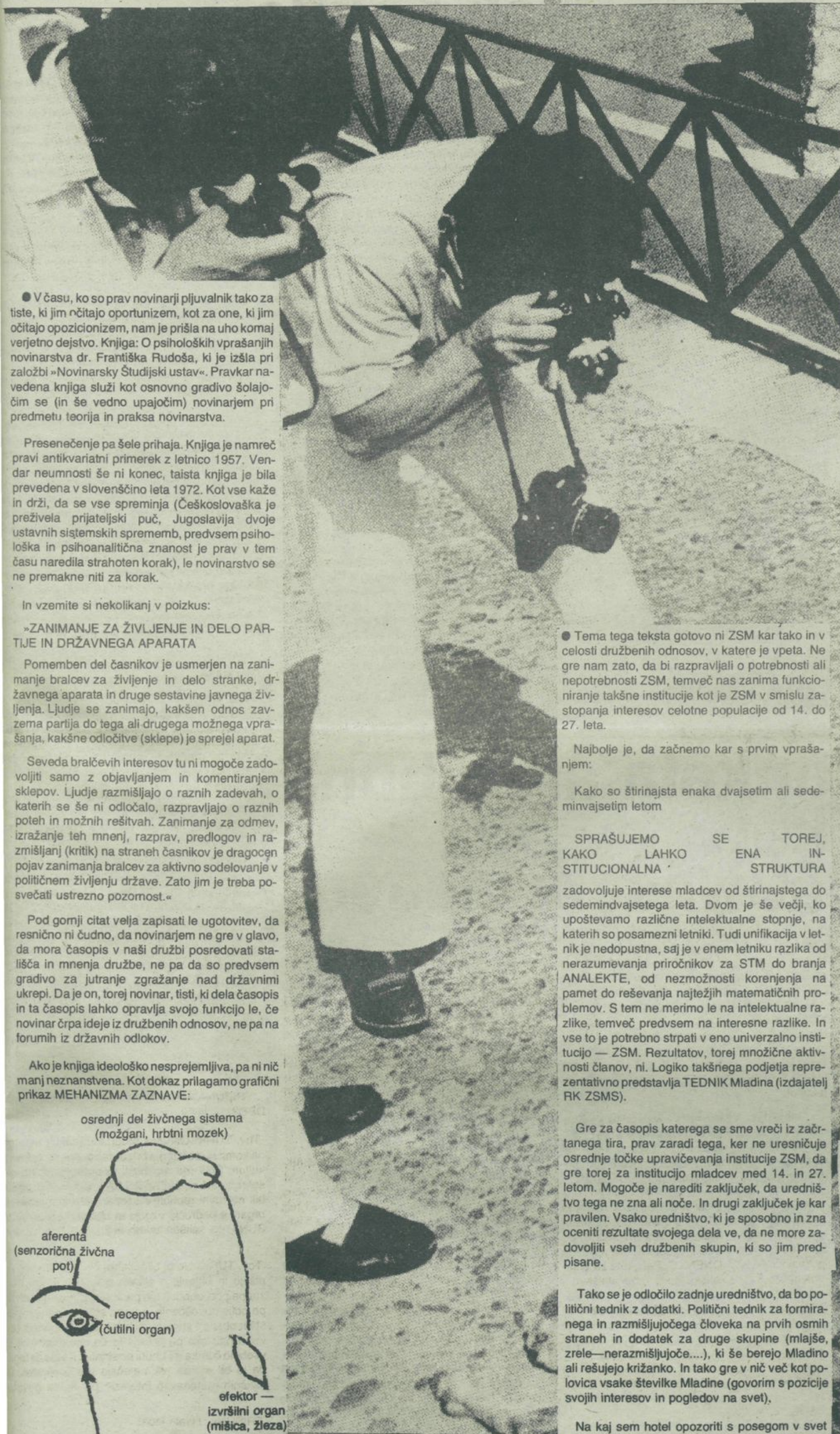
Ob vsem povedanem je še vedno osupljivo dejstvo, da je bil natečaj objavljen samo v Borbi (temu bi lahko rekli materialna pomanjkljivost), da se pravilnost postopka razpisa dokazuje z »izredno disciplinirano« in »udeležuje vseh sej« ter nasploh z nezmotljivostjo in absolutom državnih organov, ki sami sebi dopuščajo še kvečjemu osupljivost.

ZBRAL: SAMO ŠKRBEČ

tribuna

Novinarji kot rezultat

ZSMS ali kaj preprečuje preprih

CENTRALIZACIJA ATOMIZACIJE

Organizacija v ZSM je prav takšna kot v sleherni instituciji v naši družbi, torej z eno bistveno napako.

Vodilna nit ZSM je, da z razdrobljenostjo: »osnovno organizacijo v sleherni sobo«, projicira fikcijo absorbiranja vsakršnega in vseh interesov. V nasprotju s tem pa v praksi daje razdrobljenost (s takšno institucionalno organizacijo, kakršna je današnja ZSM) prav drugačne rezultate. Z razdrobljenostjo organizacije so razdrobljene tudi interesne skupine. Filmsko navdušena mladež je razporejena po osnovnih organizacijah, pri čemer pa jim še takšna angažiranost ne daje skoraj nikakršne možnosti artikuliranja skupnih stališč.

Potrebno je poudariti, da ni isto, če se skupna stališča oblikujejo na višjem nivoju (na primer v občinskem komiteju) ali pa je stališče avtentično artikulirano brez posredovanja v horizontalni komunikaciji vseh zainteresiranih. Vsaj dvoje dejstev govori v prid tej trditvi.

Stališča, ki se oblikujejo v osnovnih organizacijah, prihajajo na višji nivo, nivo usklajevanja. Na tem nivoju se torej srečujejo neka stališča, ki jih je potrebno uskladiti ali pa se odločiti za enega izmed njih. Pri tem prihaja do branjenja stališč, nestrinjanja, kar je idealna možnost za birokratsko logiko odločanja. Gre za to, da struktura nekega foruma zastavi avtoriteto svojega položaja za uresničevanje svojih interesov, svoje logike mišljenja.

In v drugo, na višjem nivoju mora priti do nekega skupnega stališča (pri tem trenutno ni pomembno, kakšno je to stališče). Pri tem ne pride do povratnega toka informacij. Tako je to stališče oblikovano brez neposrednega sodelovanja nosilcev avtentičnih interesov. Stališča na višjem nivoju so tako vedno le forumsko posredovana.

Kar smo imenovali bistvena napaka organizacije ZSM je torej nezmožnost povezovanja interesov v neposredovano stališče. Drugače povedano, manjka povezava, komunikacija med osnovnimi organizacijami. S tem bi bili nosilci nekega interesa neposredno seznanjeni z interesi iste interesne sfere subjektov druge osnovne organizacije. Tako bi bilo omogočeno neposredno revidiranje stališč in s tem bi bil vsaj deloma odpravljen uničujoči učinek forumskega dela.

MREŽA: TRADICIJA

Študentje imamo svoj Univerzitetni komitej ZSM, ki je delno samostojen nasproti RK ZSMS. Pri delni samostojnosti merim predvsem na to, da UK organizira le določeno — študentsko populacijo. Seveda ostajajo za UK aktualni vsi spodrsrljaji na področju artikuliranja stališč. Ves učinek te re-

lativno boljše racionalne organiziranosti pa se izgubi z aktom končnega usklajevanja na republiškem nivoju.

Pa vendarle se organizacijski princip organiziranja študentov pokriva z nekdanjo »študentsko organizacijo«, (na nivoju UK), za katero pa smemo trditi, da je imela veliko večji vpliv med študenti. Potemtakem smemo sklepati, da deformirana organizacija vendarle ni vseobsežni argument za nepopularnost ZSM.

Vsem zgodovinskim stranpotem ZSM moramo, če želimo zaokrožiti sliko, prišteti ideološko vpetost mladcev v družbene odnose. Pri tem je seveda položaj funkcionarjev precej drugačen od običajne raje.

Gre za patriarhalen odnos starejših, avantgardnejših družbenopolitičnih organizacij do generacij, ki jih je šele potrebno obtesati. Temu uničujočemu učinku imaginarne sfere oblikovanja, lepljenja subjekta pa so funkcionarji precej bolj neposredno podvrženi. Gre za nezavedno oblikovanje subjekta, ki se konec koncev kaže tudi kot prekomerna konformnost.

Za razliko od funkcionarjev, pa je ostala mladež do neke mere bolj neodvisna od teh ideoloških vezi, zato pa se zapleta v mrežo odpora proti tovrstni nesamostojnosti, kar se kaže v pasivnosti mlade generacije.

Moj—Mir

● V času, ko so prav novinarji pljuvalnik tako za tiste, ki jim očitajo oportunističnost, kot za one, ki jim očitajo opozicionizem, nam je prišla na uho komaj verjetno dejstvo. Knjiga: O psiholoških vprašanjih novinarstva dr. Františka Rudoša, ki je izšla pri založbi »Novinarski študijski ustav«. Pravkar navedena knjiga služi kot osnovno gradivo šolajočim se (in še vedno upajočim) novinarjem pri predmetu teorija in praksa novinarstva.

Presenečenje pa šele prihaja. Knjiga je namreč pravi antikvariatni primerek z letnico 1957. Vendar neumnosti še ni konec, taista knjiga je bila prevedena v slovenščino leta 1972. Kot vse kaže in drži, da se vse spreminja (Češkoslovaška je preživela prijateljski puč, Jugoslavija dvoje ustavnih sistemskih sprememb, predvsem psihološka in psihoanalitična znanost je prav v tem času naredila strahoten korak), le novinarstvo se ne premakne niti za korak.

In vzemite si nekolikanj v poizkus:

»ZANIMANJE ZA ŽIVLJENJE IN DELO PARTIJE IN DRŽAVNEGA APARATA

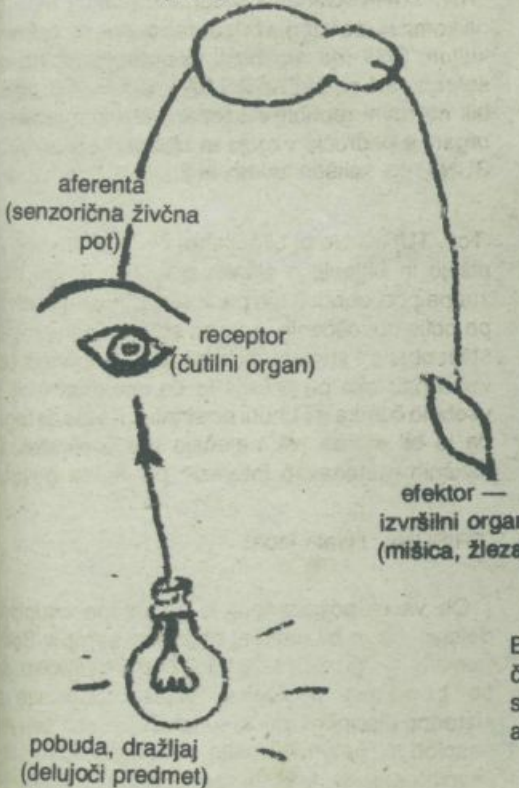
Pomemben del časnikov je usmerjen na zanimanje bralcev za življenje in delo stranke, državnega aparata in druge sestavine javnega življenja. Ljudje se zanimajo, kakšen odnos zavzema partija do tega ali drugega možnega vprašanja, kakšne odločitve (sklepe) je sprejel aparat.

Seveda bralečevih interesov tu ni mogoče zadovoljiti samo z objavljanjem in komentiranjem sklepov. Ljudje razmišljajo o raznih zadevah, o katerih se še ni odločalo, razpravljajo o raznih poteh in možnih rešitvah. Zanimanje za odmev, izražanje teh mnenj, razprav, predlogov in razmišljanj (kritik) na straneh časnikov je dragocen pojav zanimanja bralcev za aktivno sodelovanje v političnem življenju države. Zato jim je treba posvečati ustrezno pozornost.»

Pod gornji citat velja zapisati le ugotovitev, da resnično ni čudno, da novinarjem ne gre v glavo, da mora časopis v naši družbi posredovati stališča in mnenja družbe, ne pa da so predvsem gradivo za jutranje zgražanje nad državnimi ukrepi. Da je on, torej novinar, tisti, ki dela časopis in ta časopis lahko opravlja svojo funkcijo le, če novinar črpa ideje iz družbenih odnosov, ne pa na forumih iz državnih odlokov.

Ako je knjiga ideološko nesprejemljiva, pa ni nič manj neznanstvena. Kot dokaz prilagamo grafični prikaz MEHANIZMA ZAZNAVE:

osrednji del živčnega sistema (možgani, hrbtani mozek)

Do tega trenutka smo bili prepričani, da je le Bog zmožen čiste ideje in še to zato ker je Bog čista ideja sama. Očitno pa je, da je tudi novinarsko zaznavanje neposredovano, potemtakem absolutno objektivno. Hvala vam!

Moj—Mir

● Tema tega teksta gotovo ni ZSM kar tako in v celosti družbenih odnosov, v katere je vpeta. Ne gre nam zato, da bi razpravljali o potrebnosti ali nepotrebnosti ZSM, temveč nas zanima funkcioniranje takšne institucije kot je ZSM v smislu zastopanja interesov celotne populacije od 14. do 27. leta.

Najbolje je, da začnemo kar s prvim vprašanjem:

Kako so štirinajsta enaka dvajsetim ali sedemindvajsetim letom

SPRAŠUJEMO SE TOREJ, KAKO LAHKO ENA INSTITUCIONALNA STRUKTURA

zadovoljuje interese mladcev od štirinajstega do sedemindvajsetega leta. Dvom je še večji, ko upoštevamo različne intelektualne stopnje, na katerih so posamezni letniki. Tudi unifikacija v letnik je nedopustna, saj je v enem letniku razlika od nerazumevanja priročnikov za STM do branja ANALEKTE, od nezmožnosti korenjenja na pamet do reševanja najtežjih matematičnih problemov. S tem ne merimo le na intelektualne razlike, temveč predvsem na interesne razlike. In vse to je potrebno strpati v eno univerzalno institucijo — ZSM. Rezultatov, torej množične aktivnosti članov, ni. Logiko takšnega podjetja reprezentativno predstavlja TEDNIK Mladina (izdajatelj RK ZSMS).

Gre za časopis katerega se sme vreči iz začrtanega tira, prav zaradi tega, ker ne uresničuje osrednje točke upravičevanja institucije ZSM, da gre torej za institucijo mladcev med 14. in 27. letom. Mogoče je narediti zaključek, da uredništvo tega ne zna ali noče. In drugi zaključek je kar pravičen. Vsako uredništvo, ki je sposobno in zna oceniti rezultate svojega dela ve, da ne more zadovoljiti vseh družbenih skupin, ki so jim predpisane.

Tako se je odločilo zadnje uredništvo, da bo politični tednik z dodatki. Politični tednik za formiranje in razmišljujočega človeka na prvih osmih straneh in dodatek za druge skupine (mlajše, zrele—nerazmišljujoče...), ki še berejo Mladino ali rešujejo križanko. In tako gre v nič več kot polovica vsake številke Mladine (govorim s pozicije svojih interesov in pogledov na svet).

Na kaj sem hotel opozoriti s posegom v svet novinarstva? Natančno na to logiko uniformiranja, abstraktnega subjekta, ki se mora prilagoditi sistemu, kar je, ali pa kakor dela večina mladcev: ne jebe ZSM. Tokrat gre za nedejavnost mladcev v ZSM zaradi neživljenjsko postavljene strukture institucije, ki ne upošteva različnih stopenj oblikovanja osebnosti mladih ljudi.

ali je lov na čarovnice odprt?

● Franjo Maverič: »Jugoslavija je bila zaradi značilnega geografskega položaja vedno zanimiva za tuje velike sile, »je začel tovariš Stane Dolanc. V sedanjem mednarodnem političnem položaju pa so tuje obveščevalne službe še bolj dejavne, nič manj pa TUDI sovražna emigracija in notranji sovražniki različnih barv.

STANE DOLANC: »Mislim, da bi vsako obnašanje, ki bi bilo v tem trenutku in v tej situaciji nesamoupravno, v tem smislu, da bi se direktno omejevalo samoupravne pravice in svobode ljudi, lahko zelo negativno vplivalo na politično razpoloženje in obnašanje ljudi. Zato tudi vse te debate o samoupravnem sistemu in njegovem funkcioniranju, ki so veliko krat so kontraproduktivne, predvsem zaradi tega, jaz mislim ker puščajo določene negativne posledice na politično zavest ljudi. Da je treba za vsako ceno ohraniti sistem v njegovih temeljnih elementih.

Da je problem predvsem v funkcioniranju sistema. Jaz s tem ne trdim, da ni treba tu določenih stvari kje, če je to potrebno, menjati in če dejansko dokažemo, da so to problemi sistema, ne njegovega funkcioniranja, tudi zaradi situacije, v kateri smo. Dejstvo je, da smo mi imeli v času pred nastopom ekonomske krize veliko večje število prekinitev dela, kot jih imamo sedaj, sedaj jih praktično nimamo. Logično bi bilo čisto nekaj drugega. Jih imamo, vendar v veliko manjšem številu, veliko manj časa trajajo in kar je še bolj zanimivo, ko analiziramo vzroke prekinitev dela, v večini, v veliki večini, jaz bi rekel čez devetdeset procentov slučajev, vzroki so v internih problemih ene ali druge delovne organizacije.«

FRANJO MAVRIČ:

»Naše notranje gospodarske težave pa poskušajo vse bolj izkoriščati sovražniki Jugoslavije in našega sistema, predvsem teroristična ustaška in iredentistična albanska emigracija, ki so pripravljene za dosego svojih ciljev poseči tudi po terorističnih akcijah. Mi smo vedno opozarjali, je nadaljeval Stane Dolanc, da se mednarodni terorizem vseh barv povezuje in da ga je mogoče zatreti samo s skupno akcijo vsega sveta. To danes spoznavajo tudi drugi, ki so mu še do nedavnega radi gledali skozi prste, češ da gre vendarle za svobodno politično delovanje, ne pa za terorizem. Take razmere in lastne težave pa poizkušajo izkoristiti tudi nasprotniki znotraj države.«

STANE DOLANC:

»Zanimivo je, da vse te skupine sestavljajo predvsem intelektualci s področja humanističnih znanosti. Da nismo nikjer zasledili, ne samo da bi en delavec ali kmet pripadal kateri koli od teh skupin, da nismo niti zasledili kakršne koli odmevnosti na vse te članke, knjige ali pa predstave med delavci in kmeti, zelo malo pa tudi med inteligenco drugih smeri. V glavnem gre za tole.

Prvi sklep je, da je ta dejavnost zelo ozka. Drugič, do sedaj (berem vse, kar lahko preberem s tega področja), še nisem zasledil enega konkretnega političnega programa, ki bi ga te skupine nudile.«

FRANJO MAVRIČ:

»Sovražnega delovanja pa ne bo zaustavilo še tako dobro delo varnostnih služb, ampak prej temeljita in organizirana ter kontinuirana politična akcija vseh subjektov družbene samozaščite ter odgovorno delo pri premagovanju gospodarskih težav. Da je to edina učinkovita pot, je dejal Stane Dolanc, so pokazale varnostne razmere na Kosovu, ki so mnogo boljše kot prej.« (Prepisano na podlagi TV izročila, TV dnevnik 30. 3. 84.)

PS. V nasprotju z drugimi časnikarskimi mediji menimo, da mora gornja informacija ugledati luč sveta in izzvati zaprepadene grimase intelektualcev humanističnih ved

intelegibilnost intelligence

1. Kdo je v krizi?

Vsaka ekonomska kriza je neposredno kriza politične vladavine tistega družbenega sloja, ki v danem trenutku iz svoje posebne funkcije v družbeni produkciji (= obvladovanja mehanizmov ekonomskega razvoja družbe) izvaja svojo politično moč. Kajti prav politična praksa je tista, ki vedno znova rekonfigurira družbo kot celoto (= vzpostavlja in odpravlja dominacijo posameznih segmentov družbe). Zato se vsa zgodovina organiziranih družb prikazuje kot boj posameznih družbenih skupin za politično oblast.

2. Zeus kot birokrat.

Vsak dan lahko beremo in poslušamo, da krizo, ki jo živimo, označuje spopad med delavskim razredom ter delovnimi ljudmi (na eni) in birokracijo ter tehnokracijo (na drugi strani). Pri tem se skuša prikazati birokracijo in tehnokracijo kot enoto (homogeno) družbeno skupino, ki nastopa proti težnji delavskega razreda, da bi sam ovlad(ov)al celotno družbeno produkcijo.

Izvedena socialistična revolucija je v Jugoslaviji (z nacionalizacijo in socializacijo kapitala) odpravila personalno vladavino buržoazije. Toda tisto, česar revolucija ni mogla odpraviti, je družbena funkcija, ki jo je opravljala buržoazija.

Družbena delitev dela, ki ostaja, in zamenljivost produktov različnih del, ki šele v tej specifični formi (formi zamenljivosti = vrednostni formi) nastopajo kot družbena, nastopanje posebnega blaga kot občega ekvivalenta (t.j. denar), ki kot materializacija abstraktnega človeškega dela omogoča izraziti vrednost posameznim produktom, ki sami zase nimajo nobene druge vrednosti razen uporabne, t.j. predmetne oblike; torej **družbeni odnosi blagovne produkcije**, ki delajoče opredeljujejo kot specifično vrsto blaga (= delovno silo), **ostajajo** (z vsemi atributi: produkcijo presežne vrednosti kot prisvajanjem presežnega (neplačanega) dela, ki produkcijska sredstva kot aparat za izsesavanje živega dela oz. produkcijske pogoje opredeljuje kot kapital).

Iz tega sledi: socialistična revolucija je odpravila buržoazijo kot razred kapitala, ni pa odpravila funkcije, ki jo je ta razred opravljal: personificiranja kapitala. To funkcijo je nase prevzel del delavskega razreda samega t.j. državna birokracija (oz. država s svojimi institucijami). Kakorkoli danes opredeljujemo naš odnos do birokracije, ostaja dejstvo, da je birokracija na področju ekonomije svojo nalogo prvotne (socialistične) akumulacije opravila (deagrarizirala in industrializirala deželo in visoko dvignila družbeni bruto proizvod) in vzpostavila jugoslovansko ekonomijo (pa čeprav državnocentralizirano).

3. Birokrat kot Zeus.

Birokracija ni skupina zanesenjakov, ki so uzurpirali državno oblast. Birokracijo je usposobil in priklical na oblast poveljni ekonomski razvoj. Birokracija je lahko dominirala samo tako da je revolucionirala produkcijo. Poveljni razvoj je rapidno povečevanje fizičnega obsega proizvodnje, večanje stopnje zaposlovanja, toda brez spreminjanja tehnične in družbene baze proizvodnje. Sredi šestdesetih let je ta ekstenzivni razvoj dosegel lastne meje. Takrat je množičen izvoz delovne sile (gastarbajterjev) delno kompenziral naraščajočo krizo dominacije birokratskega vodenja produkcije. Istočasno se začel padec življenjskega standarda ter povečevanje stopnje eksploatacije delovne sile. Po ustavnih spremembah se vladavina birokracije zamegli, toda ostane. Kreditno-monetarna politika postane mehanizem, s katerim birokracija obvladuje družbeno produkcijo.

Medtem pa pred vrati stoji druga družbena skupina, ki je »usposobljena« nadeja revolucionirati (= razvijati) produkcijo — prestrukturirati gospodarstvo (zagotoviti prelivanje kapitala), uvajati znanost in tehnologijo v produkcijo — intenzificirati delovni proces — tehnokracija.

In prav spopad med birokracijo in tehnokracijo označuje trenutek, ki ga živimo.

4. Kdo s kom in proti komu?

Retorična floskula, s katero nam vsakodnevno skušajo zamegljevati obstoječa protislovja socialistične blagovne produkcije, je, da delavci na podlagi družbene lastnine nad produkcijskimi sredstvi obvladujejo pogoje in rezultate svojega dela. Toda če je odprava privatne lastnine nad produkcijskimi sredstvi odprava protislovij blagovne produkcije, potem se je kapitalizem že zdavnaj odpravil sam (saj danes stoji na delničarskem in nacionaliziranem kapitalu).

Blagovni produkciji je imanenten (pripadajoč) boj med delom in kapitalom. In ta ostaja ne glede na to, katera frakcija kapitala vlada produkciji. Delavski razred mora v tem procesu (svobodnega neposred(ova)nega podružbljanja produkcije) ukinjanja samega sebe izločiti iz sebe družbene skupine, ki so v določeni stopnji razvoja proizvajalnih sil »usposobljene« personificirati radikalno težnjo kapitala po nadaljnjem razvoju (do lastnega konca.) Birokracija in tehnokracija sta le dve tako izločeni skupini, ki opravljata funkciji personifikacije kapitala na dveh različnih stopnjah razvoja proizvajalnih sil.

5. Kaj ima vse to opraviti z inteligenco?

Napisano daje videz, da je govor o vsem drugem, samo o inteligenci. Toda brez poznavanja temeljnih spopadov v družbi, ni mogoče razumeti razcepa, v katerem se inteligenca nahaja. Del (še posebej družboslovne) inteligence je neposredno vezan na družbo razpadajočega birokratskega načina vodenja produkcije.

Osmišljanje in opravičevanje vladavine birokracije sta mu dala poseben družbeni položaj in vlogo. Odreči se vsemu temu nihče noče. Zato vztraja in osmišlja vztrajanje birokracije. Parola te skupine je: »Požrli smo več, kot smo naredili. Sistem dober, samo izvajamo ga ne.«

Na drugi strani pa stoji velika nastajajoča koalicija (družboslovne, humanistične in naravoslovne inteligence). To, da nadaljnje revolucioniranje proizvajalnih sil zahteva posebej družbeni položaj znanosti, nakazuje tudi poseben družbeni položaj, ki bi ga inteligenca dobila, če bi do progresivnega razvoja prišlo.

Tako je inteligenca neposredno vpletena v obstoječi politični spopad. Po eni strani kot apologet starega, po drugi pa kot protagonist novega.

Ob teh dveh delajočih delih kot zgodovinski razsodnik izvirmih grehov socializma in delavskega gibanja (npr. v Sloveniji Nova revija). Ta skupina bi bila povsem nepomembna. Če je nosilci osnovnega spopada stare in nove inteligence (in bojujočih se političnih skupin) nie bi hranili kot morebitno zaledje za dokončen obračun, kate-rega izid je (na kratki rok) neznan..

6. Finale.

Inteligence ni homogena družbena skupina. Če je socialistična revolucija odpravila buržoazijo, je odpravila tudi tisti del inteligence, ki je bil organsko vezan na buržoazijo (t.j. tradicionalno desnico). Toda nadaljnji obstoj družbenih protislovij v socialistični družbi razgrajuje inteligenco na akterje posameznih spopadov. In tako kot inteligenca osmišlja boj posameznih družbenih skupin za poseben položaj v organiziranju družbene produkcije, tako nosilci teh bojujočih se družbenih skupin (tako s političnih odrov javno kot v obliki neformalnih pritiskov in podpor) kličejo na prizorišče »svojo« in napadajo »nasprotno« inteligenco. In glede na to, komu kdo izraža podporo in koga napada, lahko (vsaj v grobem) indentificiramo nosilce posameznih tendenc družbenega razvoja.

7. Finalni ekskurz.

Kakorkoli se bo boj med nosilci ekstenzivnega in intenzivnega razvoja družbe nadaljeval in kolikor koli je pač zmaga »intenzivcev« zaželena, saj bi bila nova zmaga »ekstenzivcev« slejkoprej časna, je tisto, česar se je najbolj bati, pat pozicija, v kateri (se bojim, smo). Kajti zgodovina uči, da kadar koli so se posamezne družbene skupine medsebojno paralizirale, nastopa posameznik (ponavadi v uniformi).

Dejan VERČIČ

molotov cocktail

● Čeprav Vjačeslav Mihajlovič Skrjabin (Molotov) zagotovo ni bil navdušen petelinar, se po njem imenuje širok po oblastniških vrstah strah vzbujajoči cocktail. Na položaju šefa sovjetske diplomacije je v brezupnosti jeseni enainštiridesetega, ko so nemški tanki nezadržno prodirali preko ruskih step, pripomogel, da so ruski mušiči predjali steklenico vodke v levico, z desnico pa zgrabili molotovko.

Prav je, da v času »splošnega« mladinskega gibanja ZA SKRAJŠANJE VOJAŠKEGA ROKA pristavimo svoj delček. Izobraževanje v JLA bomo razbremenili za »jeden nastavni čas« in skromno doprinesli k uresničevanju našega koncepta oboroženega ljudstva oziroma podružbljanja varnosti in obrambe. Vnaprej bi tudi radi opozorili na zlonamernost vsake morebitne aluzije na znano Bakuninovo geslo (parafrazirano): Revolucionar prezira vsako znanost. Če se ukvarja s kemijo, se ukvarja z njo samo zato, da izdeluje razstrelivo. Vest nam pristaja le na razlago, ki razmišlja o tem, kako je pričujoči tekst primer organskega sodelovanja naravoslovja z družboslovjem in obratno. (Konkretno: kemije z znanostjo o obrambi).

Kako torej izgleda steklenica, ki se je prilegala hrpavi dlani proletarca in vsebuje zažigalno zmes + sistem za aktivacijo? Primitivna verzija ima kot zažigalno sredstvo bencin (oktanovo število in pomembno), s katerim je steklenica napolnjena do vrha. Zadevico se aktivira z gorečo krpo, prepojeno z bencinom, ki je pritrjena na vrhu flaše. Krpa vžge vsebino, ko se steklenica razbije na tanku oziroma odgovarjajočem objektu.

Ker pa je treba vsako delo oplemenititi z znanjem, namesto klasičnega bencina uporabimo napalm (t.j. raztopino natrijevega ali kalijevega palmitata oziroma prostih višjih maščobnih kislin v bencinu). Te substance raztopimo v bencinu tako, da nastane viskozna zmes, ki se adheirira na predmet in pri zvišanju temperature — gorjenju pronica v pore. Zelo težko jo je gasiti.

Zelo zanimiv je tudi princip aktivacije. Znano je, da so zmesi kalijevega klorata (VII) in organskih substanc eksplozivne oziroma zelo dobro gorljive, saj ne potrebujejo kisika iz zraka, ker se le-ta sprošča iz aktiviranega kalijevega klorata (VII) — po stari slovenski kemijski nomenklaturi: kalijevega perklorata. Adekvaten reducent za vžigalnik je saharoza (navaden sladkor), ki ga premešamo s kalijevim kloratom (VII) tako, da zmes vsebuje 80 ut. % perklorata in 20 ut. % sladkorja. Komponenti morata biti mešani brez uporabe sile; v nasprotnem slučaju pride do drobljenja kristalov, kar že lahko povzroči nezaželeno aktivacijo vžigalnika. Zmes je nameščena v platneno vrečko na vratu steklenice. V steklenico se nalije za prst visoko koncentrirane žveplove kisline in potem do vrha bencin oziroma gorljivo tekočino. Ob razbitju steklenice je dovolj že nekaj kapljic žveplene kisline, ki vžge zmes — vžigalnik, ta pa vsebino. Žveplova (VI) kislina zaradi svoje higroskopske dehidrira saharozo v zmesi — eksotermnost reakcije zadošča za vžig.

Manud Lavo!

— imenovan tudi milo.
— menda se ga vidi tudi v Kemoservisu.

dolgov ni mogoče odplačevati!

ali kdo se boji imf?

● Povsod je že prav svinjsko smrdelo, ko je parfumom mednarodnih finančnih transakcij še uspevalo nevtralizirati zaudarjanje po gnilobi in omamljajoča mešanica smradu in dišav je proizvedla olajšujoči privid, da svet vendarle še stoji v svojih tečajih. Če je ponekod ta privid omogočal vsaj na videz lažje dihanje, je drugje poglubljal delirij agonije tistega, kar od druge svetovne vojne sem poznamo kot mednarodna gospodar-

Poenostavljeno lahko rečemo, da nerazviti izvažajo delo in uvažajo kapital bodisi kot denarni kapital bodisi kot prod. sredstva.

S krizo v centru svetovnega kapitalizma se je svetovni trg vedno bolj ožil in vzporedno s tem vse večji delež proizvodnje nerazvitih ni ustrezal potrebam centra. Hiperprodukcija surovin je kot bumerang udarila po nerazvitih in razkrila bedo njihove razvitosti. Zambijo bi lahko vzeli kot šolski primer razvoja nerazvitosti. Dežela, ki se je v šestdesetih letih začela pospešeno industrijsko razvijati na osnovi bogatih zalog bakrove rude se od sredine sedemdesetih let sooča z začaranim krogom. Cena bakra je padla pod produkcijske stroške pri vsaki toni bakra dežela »zasluži« 5 dolarjev izgube. Izvoz bakra pa predstavlja izvor več kot 90% deviznega dohodka, s katerim se krije uvoz vsega ostalega, od zdravil in hrane do tehnologije. V podobni situaciji pa so se znašle tudi vse ostale nerazvite ekonomije, ki zaradi svoje izrazite monokulturne usmerjenosti (»bananska proizvodnja«) z ničemer niso mogle kompenzirati posledic, ki so nastale v krizi mednarodne trgovinske menjave.

Periferija svetovnega kapitalizma je tako postala dobesedno talec v rokah mednarodnih finančnih institucij, saj je kronično pomanjkanje kapitala lahko krila le s sposojanjem finančnega kapitala, s tem pa tudi postajala vse bolj odvisna od interesov tistih, v katerih rokah se je ta kapital centraliziral.

DRUGA PLAT MEDALJE

Medtem, ko je svetovni Jug bolehal za kroničnim pomanjkanjem kapitala, je kapitalistično akumulacijo na Severu ogrožala lastna hiperakumulacijska sposobnost. Sistem je produciral toliko viška vrednosti, da ga enostavno ni mogel porabiti niti s povečevanjem vojaških in državnih proračunov. Preobilica denarja in z njo povezana prehitra cirkulacija denarne mase sta povzročili naraščajočo inflacijo, kar je v pogojih kupne moči v »družbah blagostanja« povzročilo mrzlično povpraševanje, ki ga nekaj časa ni moglo ustaviti niti realno padanje mezd, ki ga povzroča inflacija. **Rezultat tega je bil, da je še naprej naraščala proizvodnja potrošnega blaga, čeprav je ravno njen prekomerni delež oviral razvojne težnje kapitala.**

Ekonomska igra Opeca, ki je lansiral vso ogromno maso t.i. petrodolarjev v zahodne, predvsem največje ameriške banke, z namenom, da bi tako pospešil razvoj proizvodnje produkcijskih sredstev na jugu je pokazala samo vso slepoto šejkov, ki bi radi z osebjem svetovne dominacije — z denarnim kapitalom, spremenili to dominacijo samo. V kolikor so se petrodolarji produktivno uporabili, se nikakor niso za razvoj Juga, pač pa za nadaljnjo ekspanzijo ponudbe potrošnega blaga in za širjenje vojaških proračunov. Preobilica finančnega kapitala je povzročala največ težav bankam, kajti kapital, ki leži v bančnih trezorjih, je mrtev, kapital postane šele, ko oživi, ko kot posojilni kapital prinaša obresti. Banke so se spustile v noro dirko kreditiranja in v tem našle idealne partnerje v deželah svetovnega Juga, ki so se zaradi svoje razdrobljenosti in ekonomske nemoči morale podrežati kreditnim pogojem. Vendar so bili ti kreditni pogoji v začetku zaradi preobilice denarnega kapitala relativno ugodni. **Bankam je šlo predvsem za to, da investirajo svoj kapital tja, kjer se obetajo največji dobički,** to je v tista področja svetovne ekonomije, kjer je stala profita stopnja najvišje. V začetku sedemdesetih let je bila ta npr. v deželah, ki so nudile ugodne pogoje delodajalcem (velika armada rezervne delovne sile, poceni delovna sila, prepoved delovanja vseh delavskih organizacij) v Latinski Ameriki npr. 4-5 krat višja kot pa v zahodni Evropi. Recesiji v svetovni trgovini navkljub, se je spirala kreditiranja še naprej zavijala. Vampirizem bank se, ko je enkrat okusil slast profita, ni mogel več kontrolirati. Banke so izdajale kredite, ki so presežali njihovo glavnico. Pri tem jih seveda ni zanimalo, ali mednarodna ekonomska ureditev sploh omogoča vračanje kreditov. Plačilna nesposobnost nerazvitih, ki so se na koncu vsakega obrata kapitala znašli zadolženi še za obresti, se je urejala z medbančnimi transakcijami, ki so omogočale nadaljnje kreditiranje nerentabilne produkcije na Jugu.

Kazalo je, da je svetovno kreditiranje prišlo do točke, s katere ni povratka.

(nadaljevanje in konec prihodnjic)

ska ureditev. Udarec, ki ga je doživela periferija svetovnega kapitalizma, t.i. »tretji svet«, s tem, ko se je zaradi protekcionistične kmetijske politike razvitih dežel, ki je na eni strani restriktivno omejevala uvoz hrane, na drugi strani pa subvencionirala svojo kmetijsko proizvodnjo, zapiral t.i. svetovni trg prav na področju, kjer so nerazviti lahko za silo konkurirali razvitim, je nerazvite pripeljal na rob ekonomskega zloma. Udarec na gobec, ki je nerazvite dokončno spravil v »nock down«, je prišel nekoliko kasneje, ko je razširjena ponudba surovin, edinega preostalega nacionalnega izvoznega blaga, vodila do prekomerne ponudbe in s tem do padca cen surovinam pod njihove produkcijske stroške. Kot da bi demonska višja sila obsodila nerazvite za njihov poizkus, da se približajo bogovom (razvitim) in jih pahnila nazaj v objem »tradicionalne zaostalosti«.

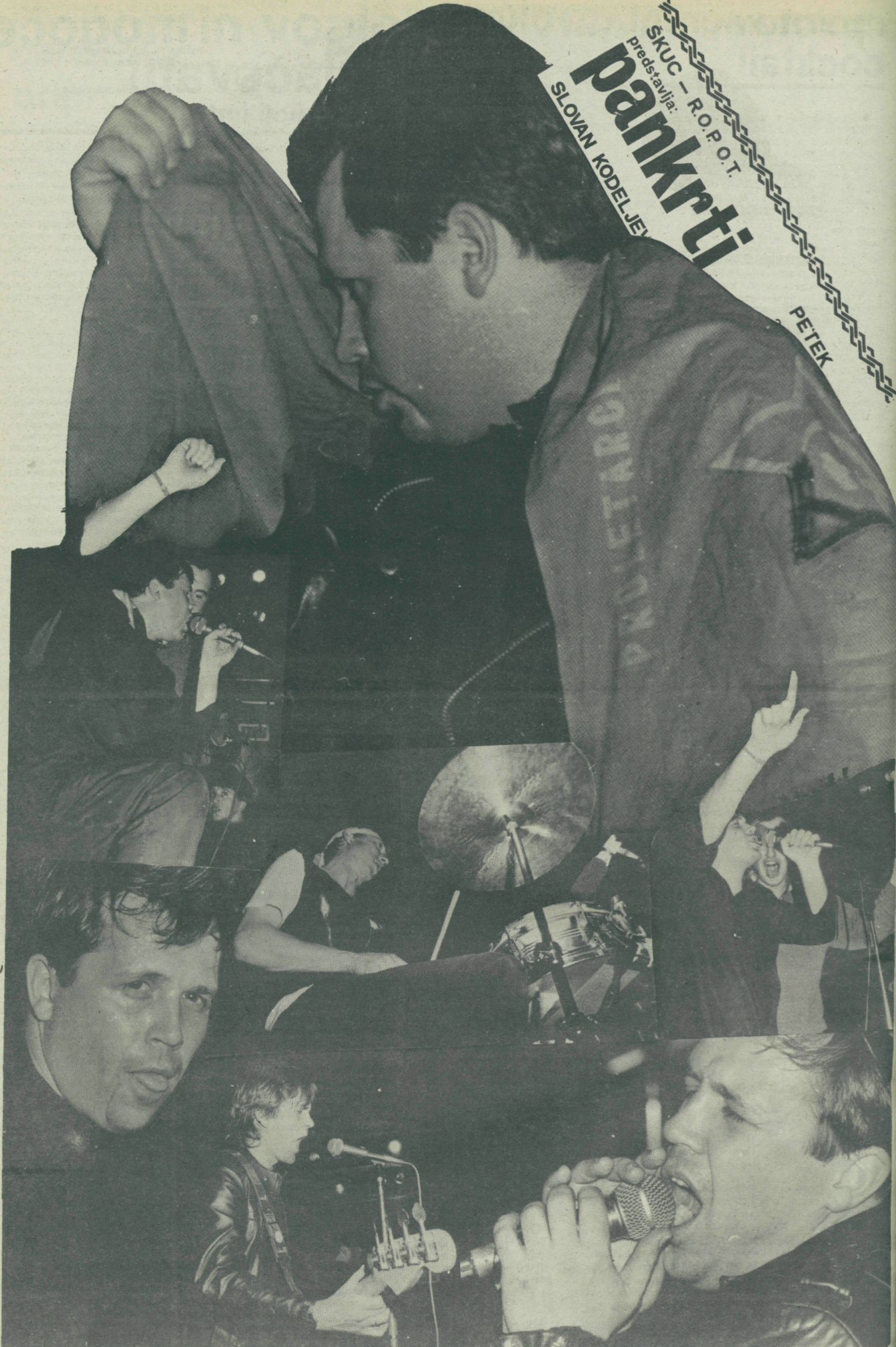
Abstrahirati moramo od zgodovine, te zaostalosti, da vsa nasprotja nerazvitosti razložimo kot posledico neke »tradicionalne«, »naravne« zaostalosti, ne pa kot posledico več kot štiri stoletnega razvoja teh družb pod diktaturo razvoja blagovne produkcije v svetovnem smislu, razvoja zgodovinske epohe kapitalizma od Hermana Cortesa do General Motorsa. Skozi to zgodovino se nam nerazvitost pokaže ne kot izhodišče, pač pa kot rezultat razvoja. Družbe na periferiji svetovnega kapitalizma, so sicer bile zaostale, a ne nerazvite, kajti njihova struktura je ustrezala njihovim potrebam. Ko pa se te družbe vklopijo v mednarodno blagovno menjavo, ko postanejo del svetovne zgodovine, se začena razvoj, ki se pokriva z njihovimi potrebami samo, kolikor se te potrebe pokrivajo s potrebami sveta razvite blagovne produkcije, razvoj odvisnosti, ki je istočasno tudi razvoj nerazvitosti.

LOGIKA MILITARIZACIJE

Pustimo ob strani ta precej »abstraktni« uvod in si raje oglejmo vpetost »tretjega sveta« v razvoj blagovne produkcije skozi današnjo situacijo, ki se ekonomsko kaže v vse večji zadolženosti nerazvitih, politično navznoter kot cela serija državnih udarov in navzven kot serija obstoječih in potencialnih vojaških spopadov. **Militarizacija današnjega sveta ima dvojni karakter — pri razvitih je militarizacija zaenkrat samo posredna, tako da vedno večji delež produkcije zavzemajo vojaška blaga — v nerazvitih se militarizira celoten produkcijski proces.**

Preko t.i. mednarodnega trga (t.i. zato, ker več kot 75% mednarodne menjave vršijo multinacionalne družbe in bi zato ta trg prej lahko imenovali bilateralni) gre iz periferije svetovnega kapitalizma vsa novo ustvarjena vrednost, ki jo je ustvaril tamkajšnji delavski razred. V blagovni formi občejanja, v menjavi blaga za blago, se pod navidezno enakostjo skriva tudi antagonizem med razvitimi in nerazvitimi. Svojo tehnološko zaostalost lahko v menjavi nadoknadijo samo na račun večjega deleža živega, dela, ki se upredmeti v blagu.

ŠKUC - R.O.P.O.T.
predstavlja:
pankrti
SLOVAN KODELJEV
PETEK

o permanentni revoluciji

Ako filister poskuša na vse pretega dvigniti proletariat v nejasne oblake abstrakcije,

v katerih angelsko plava izoliran od konkretne družbene realnosti in dinamike razvoja, potem to nikakor ni stvar njegovega bol-

nega duha samega iz sebe, temveč idealizirano carstvo pozicije njegovega lastnika v družbeni strukturi. Vztrajno zanika vsako

demistifikacijo obstoječih družbenih odnosov, s prav tolikšno vztrajnostjo ponuja v zameno čisto iluzijo, prepušča se vladajočemu gospodarstvu misli in še na kraj pameti mu ne pride, da bi ga ovrigel.

Toda proletarec mu jasno odgovarja: »Jaz sem tu in sedaj, oropan sadov lastnega dela, moji zavesti revolucija nezadržno blede, medtem ko jaz doživljam nenehni razvoj, se je ona zabubila na piedestalu slavne zgodovine. Znaná mi je tako diktatura proletariata

kot vse protislovnosti prehodnega obdobja, ne vdajam se utvari o skorajšnji odpravi le-teh, toda še kako dobro te čutim na lastnem mestu in tvoja teža postaja moreče nezno. Tvoja interpretacija te »naravne zakonitosti« bi spravila v smeh triletnega otroka, ki je komaj shodil, ne pa mene, ki sem vedno znova prisiljen zreti v tvojo megleno podobo.«

Socializem opravlja Siziŕovo delo, protivoljva družbenega razvoja ga spravljajo v zadrego, praksa viharno pometa z vsemi teorijami Saint-Simonov dvajsetega stoletja. Delavski razred danes dejansko »samoupravlja«, razume se, s svojo edino lastnino — delovno zmožnostjo. Tedaj odkrije si smondi. »Delovna zmožnost ... ni nič, če se ne proda« (K. Marx, I. zvezek, Kapital, str. 197)

Lastniki osebnega produkcijskega pogoja še kako dobro vedo, zakaj vsak dan znova so prisiljeni prostituirati delovno silo in njihova »mezda« je le zastrta oblika za vrednost te delovne sile. Socialistični ekonomiji je blagovna produkcija prav tako blizu, kot je delavec daleč od potrjevanja znotraj produkcijskega akta. In delavec prav tako dobro ve, kaj pomeni zakon blagovne produkcije, kaj sam je blago na tržišču delovne sile. Protislovja družbene lastnine načenjajo dravje socialističnega razvoja, razume se, nekega abstraktnega, temveč realnega, konkretnega. Pomenilo bi izdati zdrav razum, ko bi trdili, da je delavski razred danes gospodar produkcijske celote. Razpolaganje z družbenim kapitalom, z ustvarjeno presežno vrednostjo, z akumulacijo, ki je opredmetena delovna zmožnost producentov, je slej ko prej perspektiva in programsko hotenje, nikakor pa ne dejanska realnost.

Razdelitev družbenega kapitala je pač posledica razdelitve produkcijskih pogojev. Res slikovita hipokrizija.

Birokracija, tehnokracija in sploh upravni aparat ravno tako niso nikakršen proizvod kuljne domišljije delavskega razreda, nikakršen statičen fenomen. Toda problem identifikacije je objektivno težavnejši in zavil v senice plejade predpostavk, izhajajočih iz

zgodovinskega razvoja socialistične družbe in zavesti njenih nosilcev. Iz navedenega

izhaja logičen zaključek; diktatura proletariata je fikcija, govorimo o diktaturi »srednjega razreda«. Njegovi pripadniki padajo v

sužnost oportunitizmu in konformizmu prav v tolikšni meri, kot pada delavski razred v suž-

nost pogojem produkcije, le da se prvi ne pritožujejo čez mero, drugi pa bodo slejkoprej zavihali rokave preobrazbe. To je determinanta

družbenega razvoja in vsak, ki mu postavlja zapreke, bo obležal pod njimi.

Zgodovina ne daje subjektivnim silam, najmanj pa Zvezi komunistov, prav nikakršne pravice, da v imenu proletariata, iz katerega črpa svoje ustvarjalne moči, osvobaja družbo okovov zgodovine.

Delavski razred — zlasti tak, ki ima za seboj dolgo zgodovino razrednega boja, nikomur ne verjame na prazne besede. To je

njegova velika vrlina. Njegovo zanimanje si pridobi samo tisto gibanje, ki je sposobno

pokazati dejavnike uspeha v vsakdanji praksi. (E. Kardelj, Socializem in vojna, str. 142)

Božja previdnost nikakor ne more presvetliti pohlepnega filistra, še najmanj zato, ker je trdno prepričan v večnost in statičnost svoje

dobe in njenih družbenih izrazov. Njegova logika je jasna in resnično enostavna, govori v prid socialnemu položaju, ki ga posedá in

še na misel mu ne pride, da bi se ji uprl in se ji zoperstavil. In on se izgovarja na fatalnost zdravega razuma. Vrhunec jasnosti je zmotanost.

Klasični razredni antagonizem je modificiran in njegove metamorfoze dovoljujejo fantastično atmosfero za lomljenje individualnih in grupnih interesov.

Lastniki teh interesov si nadevajo različne ideološke maske. Toda delavskemu razredu ni prav nič do pustnih šeg in navad, ne spreneveda se in »morebitna meditacija« je rezultat objektivnih družbenih razmer. On govori jasno in razločno, govori tako, da ga razumejo vsi prizadeti, govori v besednjaku — **delavskega razreda!**

Borut Pahor

Kakšno pravico ima predsednik ZDA do izbire vodstva našemu narodu? Nikakršne!

Suverena pravica naroda Afganistana je, da izbere vlado, kakršna mu ustreza!

In narod je izbral v »aprilski revoluciji« in na volitvah 27. 12. 79.

Nihče nam ne more odvzeti pravice, da si izbiramo prijatelje in da jih v slučaju potrebe pokli-

čemo na pomoč. Mi se odločno distanciramo od klevet v poslanici na račun ZSSR, ki nam je priskočila na pomoč v boju proti zunanji agresiji.

Ko smo poklicali na pomoč ZSSR, smo delovali v skladu z 51. členom ustave, ki nam garantira (kakor vsem državam ob nevarnosti agresije)

pravico do kolektivne samoobrambe. Prav tako smo se opirali na statut št. 4 Sovjetsko-afganistanskega dogovora o prijateljstvu, dobrem sosedstvu in sodelovanju.

ZSSR se je z odzivom na naš poziv ravnala po dogovoru! Delovala je v smislu mednarodnega prava.

Afganistanski narod je s simpatijo in zaupanjem sprejel sovjetske vojake. Afganistanski narod nima nikakršnih pretenzij do teritorija drugih narodov in po vmešavanju v notranje zadeve drugih narodov. Glave ameriške administracije očitno ignorirajo dobro vidna dejstva. Ne upoštevajo niti jasnega sovjetskega in našega stališča, da bodo sovjetske čete odšle iz Afganistana, ko bodo odpravljene vzroki za njihov prihod.

Vlada in narod DR Afganistan z vso resnostjo odklanjata vmešavanje ZDA v naše notranje zadeve v takšnih oblikah, kot bi se pojavljalo — v obliki intervencijskega delovanja proti afganistanskemu gospodarstvu ali v obliki provokacijskih izpadov. **AFGANISTAN JE BIL IN OSTAJA NEODVISNA, SVOBODNA DRŽAVA.**

Kabul, 14. februarja 1980
Prevedeno iz: »Pravda ob Afganistane«
Moskva, 1980
prevedel MMO

6. obletnica »aprilske revolucije«

VKORAKANJE KOMUNIZMA IN REVOLUCIJA POSTANE KOMUNIZEM

ODLOČNA OBSODBA (Protest predsedstva DR Afganistana)

● 23. januarja je Carter prebral pred ameriškim kongresom poslanico »O mednarodnem položaju«. Seznanjeni smo z njim in ne moremo si kaj, da

ne bi izrazili nezadovoljstva in protesta nad takšnim razlaganjem stanja v Afganistanu in okoli njega. Ta poslanica popolnoma ignorira dejstva in predstavlja dogodke v popolnoma izkrivljeni luči.

Ameriški predsednik si dovoljuje brez vsakih pooblastil odločati, kaj je dobro za afganistanski narod in kaj ni, kakšno oblast moramo imeti, kakšno politiko naj vodimo.

Takšne izjave ne predstavljajo nič drugega kot nadaljevanje vmešavanja v notranje zadeve naše domovine. Predsednik si dovoljuje označiti narodno vstajo proti despotistični oblasti H. Amina, ki je naredila konec krvavi represiji in preganjanju patriotov, kot »uničenje neodvisnosti Afganistana.« Govoriti tako, pomeni grobo izkrivljanje dejstev.

Ali ni jasno, da gre za krepitev naše neodvisnosti, ne pa za njeno »uničevanje«?

- 1) Generalni sekretar CK NDPA, predsednik revolucionarnega sveta premier — minister DPA BABRAK KARMAL.
- 2) Afganistan je stopil v novo etapo aprilske revolucije. Afganistanci prisostvujejo imenovanju predsedstva DPA pod vodstvom BABRAL KARMALA.
- 3) Afganistanci se seznanjajo s prvo številko novega časopisa »Pravda aprilske revolucije«.
- 4) Prodaja novega časopisa »Pravda aprilske revolucije« na ulicah Kabula.
- 5) Oborožene sile DPA budno stražijo narodno neodvisnost svoje dežele.
- 6) To je orožje ameriške in kitajske proizvodnje. Z njim oborožujeta Washington in Peking kontrarevolucijo.
- 7) Ti banditi so bili ujeti pri obrambi Afganistana. V specialnih taboriščih so jih ameriški in pekinški instruktorji učili ubijati civiliste.
- 8) BRZEZINSKI na položaju pakistanske vojske v rajonu Hajbersk: nima dobrega razgleda na afganistanski teritorij skozi merilno napravo kitajskega puškomitraljeza.
- 9) Po likvidaciji Aminove bande se je življenje v Kabulu normaliziralo. Mladina čaka pred kinom.
- 10) Afganistanske delavke izvajajo narodno gospodarski program afganistanske revolucije. Delavke kabulske tekstilne tovarne.

če živi ne občujejo z zgodovino

je treba vprašati mrtve

(po filmu »PATRIOTINJA«)

● Pripovedni film

Če ne bi bilo filmske zgodovine dvajsetih let, nemega filma, ne bi snemal filmov. Odkar snemam filme, jih snemam v navezavi na to klasično tradicijo. Natanko to je po moji predstavi pripovedni film, namreč pripovedovanje zgodb, in kaj je zgodovina neke dežele drugega kot najširša pripovedna površina? Ne **ena** zgodba, ampak **mnoge** zgodbe.

Montažni film

To pomeni: montaža. Ne more biti dvoma, da lahko pripoved o posamezni usodi, razširjena na 90 minut, obnovi zgodovinsko snov samo z dramaturškim incestom. Rdeča nit iztisne iz filma izkušnjo. V filmski zgodovini je montaža »oblikovni

svet povezanosti.« Temu se pridruži navidezno nasprotje med dokumentacijo in inscenacijo. Sama dokumentacija razreže povezanost: nič objektivnega ni brez čustev, dejanj, želja, tj. oči in

čutov ljudi, ki delajo. Nikoli nisem razumel, zakaj imenujejo upodobitev takih dejanj (največkrat morajo biti inscenirana) fikcija, fikcijski film. Ideo-

logija pa je tudi, da lahko posamezne osebe ustvarjajo zgodovino. Zato se nobena pripoved

ne posreči brez določene količine avtentičnega materiala, torej dokumentacije. Ta da očem in

čutom tako rekoč osnovni ton A: dejanska razmerja zbistrijo trenutek za dejanje.

Za avtorske filmarje ni poti nazaj h konfekcijskemu filmu. Avtorski film pa tudi ne more preprosto ostati tak, kot je. Ne more večno posredovati posameznih komadov, ki vsakokrat znova iznajdejo filmsko zgodovino. Film je program, tj. povezanost in vselej na novo producirajo horizont filma. Ti mnogi filmi v glavah gledalcev so tako dolgo neskončno bogatejši kot to, kar je videti v

filmih, dokler se več režiserjev ne navadi povezovali svojega profesionalnega razuma in svojih temperamentov — ravno svojih najosebnejših čustev in vznemirjenj. Samo na sebi je to vprašanje spoštovanja do gledalca, ki svoje izkušnje v

družbi vedno pomnožuje. Če želimo nadaljevati avtorski film, ker verjamemo vanj, potem obstaja samo pot sodelovanja. Avtorski film vendar ni nič

manjšinskega. Vsi ljudje so avtorji svojih izkušenj. Niso pa prodajni šefi svojih izkušenj.

Zapustiti vrtno poti

Snemanje filmov je strogo antiakademska, drzna obrt; utemeljena zgodovinsko, a brez pravil. V sedanjem okolju daje dovolj običajno razve-

drilo, običajen problem. Zaradi prepovedi, da zapustijo vrtno poti, so propadle že nemške revolucije. Običajnega ne gre podvojevati. Dejansko

gredo otroci globlje v grmovje, se igrajo v pesku ali v kupih starega železa. Sreča, pravi Freud, je izpolnitev otroških želja. Prepričam sem, da ima

film nekaj opraviti s srečo. Film = movie = giblje vedno dlje, vsem zaviralcem navkljub.

Geslo: material

Material za zgodbo ali film ni nikoli golo poročilo.

Kot rečeno, čist material ne obstaja, vselej je to že sodelovanje ljudi, ki so kaj obdelali; iz tega nastane fiksna ideja.

Film brez snemalne knjige: PATRIOTINJA

Pri pripravi tega filma sem s črkami gotovo zapolnil kakšnih 600 strani formata A 4. Takšen film namreč ne sestoji samo iz tega, kar je mogoče

121 minut predvajati na 35 mm formatu, temveč iz kakšnih petkrat toliko posnetih scen in dokumentacij, ki niso sprejete v film, iz 35 mm, 16 mm,

video materiala, zbranih slik in preskušanja možnosti v obliki tekstov, ker stanejo takšni testi manj kot osvetlitev filmskega materiala. Film kot proces gre nujno po ovinkih.

Nasprotno pa ni na izhodišču nič pismenega, temveč je opazovanje: z režiserjem in dokumentaristom Güntherjem Hörmannom sva si ogledala

(naprave sva imela s seboj) kongres SPD v Hamburgu, po Mogadishu tako rekoč kongres zmagovalca. Najin motiv je iz Nemčije jeseni. Obiskala

naju je igralka Hannelore Hoger. Poglobila se je v kongresno dogajanje, tako da je iskala osebe, ki

niso govorile, ampak delale. Po tem iskanju (to ni inscenirano) izčrpana obsedi na svoji prtljagi, pusti, da govori učinkujejo nanjo. Tačas je govoril

zvezni kancler, štiri ure. Vprašava jo, kako gre. Odvrne: »Poslušam, kaj mi ima povedati moj zvezni kancler«. Prepričana sva, da zvezni kancler

ne ve nič o tem, da ona sedi tule; vprašava se,

kako da sprejema tako samoumevno, da govori njej. Ta vtis je izhodišče filma. Hannelore Hoger

prepričava, da na snemanju kongresa prevzame na hitro razvito vlogo umetniške podobe Gabi

Teichert. Vsi drugi deli filma (s silnimi ovinki, ki zapolnjujejo dveletni odlog) so konsekvence tega nastavka.

Nedvomno obstajajo filmi, ki zaradi svoje notranje organizacije potrebujejo snemalno knjigo. Snemanje Henrija IV. Heinricha Manna bi bilo denimo že zaradi predpriprav rekviziterjev, kostumografov, vodij snemanja itd. brez snemalne knjige nepraktično. Vsekakor bi tu natančen

snemalni načrt lahko nadomestil snemalno knjigo. Film, ki sledijo trenutnim interesom, ki temeljijo na opazovanju, postanejo v nasprotju z obema oblikama, snemalnim načrtom in sne-

malno knjigo, po nepotrebnem negiblivi. Potrebujemo strategijo. Kakor pravi Moltke: »Strategija je umetnost, kako si pomagati«: vednost, kako si pomagati, ne togi načrt.

To je tako, da nekdo ponovno išče neko poročilo. Tega ne bi počel, če bi poročilo že prej poznal in napisal. Ali kakor eksperimentalni fizik. Če

poznam zakon o prostem padu in napišem snemalno knjigo, da bi ga potrdil, pač ni treba, da bi se postavil na stolp v Pisi in metal dol žoge.

Snemalna knjiga ima lahko vrednost delovne hipoteze. Toda potem so potrebne mnoge sne-

malne knjige, delovne hipoteze za različne scene, aspekte in nastavke nekega filma. Film, ki avtorjev ne presenečajo več, bodo vedno slabši filmi. Tudi gledalca ne bodo presenetili.

Izbor in prevod
Tomaž Petelin

Opomba prev.:
1) Iz filma »Patriotinja«, posnetega 1979. Prevedeni teksti so iz priprav na film in objavljenim v knjigi: Alexander Kluge, Patriotinja, 1979.

pesmi

ZGODOVINA
(stremljenje)

Na roko ga meče..
je trd in nesramen,
je vroč—upajoč.
Na roko ga meče..
korenina skeli,
tavžentroža
v strast preleti.
Na roko ga meče..
že ranjki oča
ga metal,
v prastrah tesnobe
ga šibal,
na Kiopsa misli,
njemu bo stal,
dokler svet bo sesal
iz mehkih kosti.
Na roko ga meče..
Ah, avantura brez smisla....
Na roko ga meče..
in smrti šepeče..
in
orgazma sta dva,
orgazma sta dva.
Na roko ga meče..
okostje šklepeče,
še meni mesa..
Na roko ga meče..
curek navali,
v poslednji sunek udari
se kri prisuklja,
sta mrtva oba.
(norost je metala
in norost je zasrala,
sta mrtva oba.....)

P—S
Mogoče bi kaj čutil,
če bi me Smrt
z žičnim drogom
preko Smrti stepla...

SEBASTIAN ŠENFLORJAN

1. Moje oči nekaj vidijo, prej sem nekaj slišal o tem, naspán se spravim v gibanje (mnogi dnevi

pritisakjo na tega edinega, čuti so drug ob drugem, ne da bi imeli kaj dosti početi, po mnogih

dneh poskušanja, iz katerega se nič ne rodi). 2. Nekdo od ljudi, ki jih poslušam, nekaj pripoveduje, je nekaj rekel. 3. Berem poročila, nekdo pripove-

duje zgodbo. 4. Döblin je napisal dve vrstici, zadeneta me, sredi knjige. 5. Nekateri, ki sem jih poslušal, so umrli. Dokazujejo. 6. Pred nekaj časa

sem na osnovi takšnih in podobnih materialov nekaj napisal ali posnel (ali so to naredili drugi, denimo Dreyer, Godard, Schroeter, Hörmann), zdaj je obdelano tu kot material, meni, da se bo

nadaljevalo, zahteva konsekvence. 7. Nekdo, ki sem ga vzljubil, reče nekaj o tem, nato se iz 1-6 izkristalizira neka povezava, neki motiv. 8. Vse to občuje med seboj, kroži. 9. Stvarnega ni na tem prav nič. 10. Mimikrija: »Narediti, kot da bi bilo stvarno.«

Avtorski film — film sodelovanja

Vedno sem verjel v avtorski film, torej v nadaljevanje zgodnje filmske zgodovine: Dovženko,

Griffith, Dreyer, Rossellini, Godard, (če hočete, Costard) Schroeter itd. Tu sem čutil, da sem v dobri družbi. Z zadovoljstvom ugotavljam, da se Woody Allen (Manhattan) in Frank Coppola —

pripadnika čisto druge filmske tradicije — vračata k istim krepkim temeljnim mislim; rečeta asociativno, sklicujeta se na filmsko zgodovino; nikakor ni drzno snemati osebne filme, tudi ne kompaktne filme: »Človek lahko zaupa ljudem.«

kako je thommy majoneza prešla v

narodni značaj

● Čebula in česen sta poleg paprike in kumaric (ki tu sploh nimata glavne vloge) najslajša dodatka jedem pred velikimi študentskimi gibanji. Smrad in zaudarjanje česnojedcev sta zgradila predsodek pri od njih in vrtičkov odmaknjenih

tedaj še tovariših (po veljavnih političnih definicijah) o tem kako pravzaprav čebula in česen nista nikoli sodila na njihov jedilni list kar v naravni, nepredelani jestnosti. Na kmetih so govorili: »Ja,

mestna hrana jih je pokvarila.« Nekaj je že bilo na tem. Poleg vsega pa so se t.i. tovariši s svojimi želodci vse bolj vsiljevali v tisti čas, ki bode prišel. Oni so namreč videli dlje od navadnih jedcev. Z visokih ekonomskih položajev se je videlo dlje v

bodočnost. Videlo se je čez meje, vendar ne čez meje vsakdanjika čez, čez, čez... tja do bivše Švabije. Tam so tedaj že kuhali našo bodočnost imenovano Thommy majoneza.

Kdor se kaj spozna na zgodovino, dobro ve, da bodočnost ne more biti kar tako vsaka stvar. Za to, kaj bo in kaj ne naša svetla luč se morejo potegovati le najprikladnejše strukture. Te strukture pa se morajo, kot se je izkazalo in se še izkazuje, prilagati ali vtikati drugim ali v druge ude in organe skupnosti. Thommy majoneza izpolnjuje vse po

goje in je zato po definiciji prešla v ofenzivo proti čebuli in česnu. (Seveda ne sama, kar tako, saj so jo nenazadnje morali pripeljati na Slovensko.) Čebula se je udala po zgledu starojugoslovanske vojske b.b., česen pa od tistih časov le še bolj

smrdi. Kaj mu je drugega preostalo? Skupaj s čebulo pa sta še vedno ostra, pekoča, nekatere strukture spravljata celo v jok ali vsaj v negodovanje. Vendar se še vedno držita z vso klenostjo. In še kar naprej dajeta vedeti, da na smrad ne smemo pozabiti: brez smradu bi Thommy majoneza sploh ne bila dišeča brezsmradna. Korajžno vpiljeta v svet, da eni v smradu garajo, za dišave in opojne vonjave drugih. Tako imamo smradeče in smrdeče na eni in dišeče ljudi na drugi strani.

Naenkrat smo v času, ko Thommy majoneza postaja meso. Tovariši jedo Thommy majonezo, ki ima poreklo v trošnjakarskem predhodu. (zaradi čudnih slučajnih naključij iz časov, ko so zgodovino delali še Slovenci, pred-hod leži zahodno od nas.) Čebula in česen defenzivno prepuščata to pa ono osebo Thommy majonezi. Vse več je majoneznikov. Zato so lahko kar naenkrat ugotovili, da obstajajo vsi in še en pogoj za domačo narejanje Thommy majoneze po vzoru predhoda. To je moralo biti enkrat po velikih študentskih gibanjih. Sicer pa, zgodovina so prazne marnje. Še zlasti za Thommy majonezo. Kaj se pa nje tiče zgodovina? Thommy majoneza je vendar za jest, ne pa za zgodovino in podobno filozofiranje. To nenazadnje kažejo tudi empirični podatki.

Torej se je Thommy majoneza začela delati na naših tleh, direktno v službi prehodnega obdobja. Česnarji in čebularji so na vse pretege opozarjali, da je nekaj ogroženo. Pa so si nakopali samo gorje in zmerjalke ali špotalke. V majonezni javnosti so začeli veljati za cepodlakce in javne drekosere. Nekateri poristi, vemo pa, da por ni česen

ali čebula, so šli tako daleč v pretiravanju, da so premoogli izjavljati, kako je Thommy majoneza k nam prinešena, nacepljena na naše perspektive in da so tla naše skupnosti zdrava. Zato so predlagali okrepiti obrezovalno službo v jugoslovanskem sadovnjaku, službo, ki bi vse te divje poganjke ogledovala in odrezovala, predno bi se nevarni naceпки razbohotili. Na veliko srečo če-

snarjev in čebularjev so škarje pravice odstrigle ravno poriste. Največ so iz tega potegnili majonezniki. Thommy majoneza je osvajala srca in razganjala pamet. Majonezna pomlad. Z vetrom predhoda se je Thommy majoneza razplodila po celi naši deželi.

Thommy majoneza je tako postala v velikem delu meso slovenstva. Ne le meso, tudi značaj. To lahko trdimo, ker ne nasedamo teorijam, ki gradijo na predpostavki, da materija in ideja druga prvo ali prva drugo odslikavata. Z znanstveno na-

tančnostjo ugotavljamo, kako materija prehaja v idejo in ideja v materijo. Ljudje so takšni, kot njihove jedine ali žrtje. Ne papkajo vsi Thommy ma-

joneze! Mnogi česnarji in čebularji vsakodnevno žro prah, opilke, lasten pot, smrad, hrup, majonezniške pamflete, pa debele riti nad — ali

pre—rejenih pa cenike, pa še mraz, pa še majonezniški politični smrad. In še pa še. Kar žreš,

takšen si. Žreš pa, kar moreš in moraš. Nekatera večina pa je, kar papca in pupca, pupca in papca, pa še pupca in papca.

Korito ni važno. Predvsem se priskledijo. Kjer je dobra papika in pupika — evo njih skodelice. Thommy majoneza → zdrizasta, niti voda, niti

kamen. Oblike spreminja, kot kameleon barve. Ob vsakem dotiku je njena oblika drugačna. Če jo stisneš, ti v roki ostane le nagravljen poc. Nepo-

sredno je nezagrabljiva — izmuzne se skozi najmanjše odprtine. Šlatati se pusti le posredno, ko je v ovoju dobro zavarovana. Mlado česnato drevesče zraste v korajžno stebelce, ta zdrizulja pa

nikoli nima neke lastne še manj pa neke stalne drže. Ta hip je to, naslednji nekaj drugega — odvisno od zunanjih pritiskov. Prilagodi se prav vsakemu pipku in konec koncev najde svoje blaženstvo v želodcih prav vseh ljudi.

Vsem je pri srcu, ali je mogoče biti srečnejši?!

IGOR LUKŠIČ

P.S. Podatki so izmišljeni.

duša je bolna

Po peščenem kolovozu se bližam z meglo strtim poslopjem. Kot Kafkovo grad. Za obzidjem. Moj prvi dan v Polju. Studenec, psihiatrična bolnišnica. Ko pridem čisto blizu, šele zagledam. Neopredeljiv nemir pričakovanja neznanega se preliva v obotavljajoč korak. Vstopim v stavbo.

Zalotavam se pri preiskujočem opazovanju stanovalcev, kot da čakam nenavadne geste, nenavadna dejanja. Kot da bi morali biti drugačni, nori. Zaklenjena soba polna dozdevno blaznih žensk.

Obešajo se na zdravnika: »Ličina, Ličina«; druge strme v svoj kot neznanega, tretjim je vseeno.... Še nikoli se nisem počutila tako tujo v tej beli halji.

Spraševanje, vrtanje v globine človekove družbene psihe. Tu je samo človekova. Bariera predsodkov, stereotipov marsikje odpade. Zdravnik je ti.

Vemo, da ne bi smele biti tu vse skupaj. Imamo zelo majhne materialne možnosti. V primerjavi s somatsko medicino. Saj ste videli Klinični center, no pa poglejte zdaj tukaj. Sprejemni oddelki morajo biti zaklenjeni, pa gerontološki tudi. Dokler ne vemo, kaj se za njimi dogaja. Lahko so nevarni sebi in drugim. Lahko odtavajo v neznano. Težnja je, da so na sprejemnem oddelku čim krajši čas, potem jih razporedimo na odprte.

V tišini, ki za trenutek zavlada, se zasliši nežno petje. Zadržim. Privajam se. Vsako jutro, ko se skozi obzidje bližam bolnišnici, se mi zdi, da zaupščam en svet in odhajam v drugega. V svet neopredeljivega, zamračenega, zastrtega. Taka

je danes človekova duša, posebno ko je bolna. Ko možganske celice ponorijo. Ko se človek utopi v morju žalosti ali veselja, brezskrbja. Ko se podvoji. Ko se zanj sanje pretope v dejanskost. Ko

podzavest prekrije zavestno. Ni metra, ki bi izmeril človekovo dušo. Poglavitna pri postavljanju diagnoze sta pogovor in opazovanje. Je zato ta

svet tako odrinjen iz »normalnega« sveta, kjer samo eksaktno, merljivo, izračunljivo nekaj po-

meni? Znotraj same medicine in širše. Postavljen za obzidje, sredi polj. Zato za marsikoga ni te bo-

lezni? Se je zato »hudič naselil v človeka«, ki se ne zmore prilagoditi receptu večine in v zidovju

Polja išče svoj cilj? Je zato to mesto »odlagališče

tistih, ki ne ustrezajo oblastnikom v družbi?« Antipsihiatrija. Ekstremen odgovor na ekstremske

razmere. Poskus v Italiji ni vzdržal realnosti. Družbe se ne da spremeniti čez noč. Pozitivno je

opozarjanje na vpletanje družbene problematike v psihiatrijo, na vpliv institucionaliziranja bolezni na njen potek, na razmere v psihiatričnih bolnišni-

cah vredne srednjega veka. Psihiatrija sama je družbena, družbeni so ljudje, ki se zatekajo k njej po pomoč. Danes vidi dlje od avtonomnega posameznika, a večinoma samo do družine, pokli-

ca. Je to dovolj? Sedim na hodniku mešanega oddelka. Glasba, ki prihaja po valovih do mene: Pridi, pridi sveti duh. Sledim njim, ki jim korak v nedogled meri kamnita tla hodnika.

Sonja, tebi ne zadošča pet kapljic več, še pet jih boš dobila. Doktor, zakaj hočete spremeniti moj karakter? Jaz bom vesela, pa če bom tu še pol leta ali celo leto.

Gledam slike shizofrenikov in se potapljam v njih mnogoznačnost, mnogoobraznost.

Delovna terapija. Ženska s kvačko v roki pri oknu me spominja na »Čipkarico«. Droben možiček piše pismo, katero že?

Potrebne so tudi tablete in elektrošoki. Punčka, fukal bi se s tabo.

Kot da se je čas polenil za temi zidovi. Kot da se je počasno poljenje minut naselilo tudi v glas zdravnikov.

Doktor, jaz kradem. Enkrat sem že bila zaprta. Ne, niste bili. Takrat ste bili pri nas.

No, saj tukaj sem bila zaprta. To ni zapor. Kakor za koga.

Sprejemni ženski oddelek. Več kot dvajset postelj v sobi približno 1 m narazen. Zaklenjena vrata. Vseh starosti, vseh duševnih bolezni.

Jutri me ne bo več. Sprašujem se, kako je tu, kadar posije sonce. Nekoliko žal mi je, da odhajam. Za sabo puščam zamegljen grad, drugače nedostopen kot pri Kafki. Polje, kdo bo tebe ljubil....

Marta Macedoni

iluzije in moč ekologije

Tu se kaže, kako se je motil Hegel, ki je sicer le za filozofijo, a zanjo kot za resnico vse znanosti, postavil, da prihaja vselej prepozno, šele ko pade mrak na podobe življenja, tako da jih lahko le spozna, in je prepozna, da bi jih mogla spremeniti. Tako je prepustil spreminjanje zdravemu razumu, pravemu človeškemu čutu, slutnjam, znanosti pa je prihranil mesto, vzdignjeno daleč nad njegovo slučajnost. Danes pa ravno nasprotno tudi siceršnji običajni predstavi velja, da **ima ravno naravoslovje izrecne družbene, politične, transznanstvene implikacije**, pa če si še tako zastira oči pred tistim, kar nastaja kot njegov produkt v obliki »nepredvideno« strupenih novih kemičnih substanc, ali s prostim očesom, zgolj ušesom, nosom, tipom in okusom »neopazna« polucija.

Ko ti naravni, vsem »po naravi dani čuti« registrirajo nuklearno sevanje, prisotnost težkih kovin, izredno strupenih kemičnih substanc, kot je prosluli dioksin itd., so hkrati že razdejeni, pohabljeni, razžrti od raka itn., in torej ne morejo predstavljati osnove za kakršna koli stališča in argumente v razpravi o ekologiji. Če torej ekološkemu gibanju očitajo, in to celo fiziki, kemiki, biologi itn. s strokovno avtoriteto, da svojih pozicij ne utemeljuje s fizikalnim, kemičnim, biološkim itn. argumentom, potem jim odgovarjamo, da je samo stvar njihove politične in družbene borniranosti, če argumenti ekološkega gibanja niso tako naravoslovno argumentirani, kot to dopušča naš čas. Da pa ekološko gibanje ni nič drugega, kot gibanje tistih, ki navzlic nebrzdanim interesom kapitala in velike industrije analizirajo njegove politivne implikacije. Ekologija torej ne le da ni v nasprotju z naravoslovjem, ampak je v nasprotju z družbeno in politično na interes kapitala omejenim naravoslovjem, torej s tistim naravoslovjem ali tistim njegovim delom, ki ne misli iz teoretskega interesa, ampak interesa profita. Ekološko gibanje torej nima nobenih teoretskih interesov in argumentov razen tistih, ki jih znotraj njega zastopajo in artikularajo teoretsko nepristranski naravoslovci in družboslovci. Gre mu torej ne za nasprotovanje znanosti, tudi naravoslovju, da bi naredila korak naprej, ampak poceni menegerstvu v njej in menegerjem, ki svoj posel, ambicije in interese sramežljivo skrivajo za navidezne naravoslovne argumente proti ekološkemu gibanju. Njihov dejanski posel pa je v tem, da ustvarjajo vtis, da so teoretsko argumentirali, medtem ko so iz svojih despotskih pozicij grmeli proti ekološkemu gibanju zato, da bi preglasili vsakršen kritičen glas znotraj same teorije, tako naravoslovja kot družboslovja. Nastopajo torej kot režiserji, ki vodijo scenarijo tako, da prihaja iz ust vseh razpravljalcev odmev njihovega glasu.

Ekološko gibanje torej ni proti razvoju naravoslovja in teorije sploh, temveč je **ravno samo utemeljeno na demokratični razpravi celo tudi znotraj samega naravoslovja**. Svoje argumente lahko najde torej le v spopadu s teokratsko organizirano in funkcionirajočo znanostjo. Tega gibanja zato ne zanima le ta ali oni teoretski argument, ampak same možnosti teoretskega raziskovanja, »interne polemike« znotraj posameznih teoretskih disciplin. Le tu lahko dobi svoje argumente, le za takšno teoretsko razpravo se angažira.

Toda to ne pomeni, da je teoretski argument namilo in nemilo prepuščen okornim brezdušnim organizacijskim aparatom in inštitucijam, v katerih področni faraoni in faraončki, ki vodijo naravoslovne in druge inštitute vedrijo in meglijo z argumenti za in proti ekološkemu gibanju. Temu gibanju ni potrebna nikakršna njihova posebna naklonjenost, kakor se mu ni treba bati nikakršne njihove posebne jeze. Kolikor so njihova stališča nepristransko teoretska, kolikor dopuščajo verifikacijo in javno teoretsko razpravo, so tudi njihovi argumenti že argumenti za to gibanje. Kolikor pa nastopajo kot menegerji, kot menegerji in ne kot teoretiki, zahajajo v nasprotje z njim.

— V EKOLOGIJI JE TAKO KOT V KRIMINOLOGIJI!

V ekologiji je tako kot v kriminologiji. **Polucijski delikti so stvar javnega tožilca in preiskovalnega sodnika po uradni dolžnosti**. Zanju pa velja, Rot smo videli, da ne delata po nobenem večnem zakonu ekološke pravičnosti, ampak po sili vsakokratnih produkcijskih razmer, ki določajo, kaj je legalno in kaj ne v poluciji, pa naj se vleče za njenimi kloakami še taka krvava sled. **Tudi njune dolžnosti ne določa človeška mera prenašanja »onesnaženega okolja«, ampak mera »družbene pogodbe« med različnimi konkurirajočimi si producenti polucije.**

V tem vmesnem področju, v porah organizirane, reglementirane, legalizirane polucije je tako neko območje individualne kriminologije ekoloških detektivov. Tako je Stern v št. 3, 12. 1. 1984, poročal o Petru Kampmeierju, študentu kemije, ki je kot tak ekološki detektiv, sicer pa je februarja 1983 dobil na tekmovanju »Znanost mladini« posebno nagrado nordrhein—westfalskega kmetijskega ministra, v reki Sieg z laboratorijsko analizo odkril metilen klorid, nafto, živčni plin fenol in kisik požirajočo metilno celulozo in vložil tožbo proti tovarni ivernih plošč Lignotock. Ta je pri deželnem sodišču Koblenz vložila zahtevek za plačilo varščine, kar je pomenilo, da bi moral študent brez premoženja plačati 500 000 DM zaradi »nerešničnih in poslovno škodljivih izjav.«

Kampmeier je vložil »ugovor in predlagal izvajanje dokazov.« Pred sodiščem je opisal, kako se je dva meseca vsak dan spustil v kanal, da je iz odtočne cevi tovarne vzel vzorce, ki jih je analiziral v svojem laboratoriju. Opremljen je z najnovjšimi instrumenti, recimo fotometrom za določanje sledi elementov v vodi in računalnikom za ovrednotenje rezultatov. Gospodarski nadzorni urad je ponovil preiskave in končno potrdil Kampmeierjeve rezultate. Deželno sodišče je ugotovilo »znanstveno dokazano« onesnaženje vode in naložilo podjetju »varstvene ukrepe«, kar preprosto pomeni, da mora zgraditi in v določenem času pričet uporabljati naprave, ki bodo onemogočile to »onesnaževanje«.

Ni toliko bistveno, da so takšne čistilne naprave le v komaj omembe vrednem obsegu dejanska rešitev za polucijo, ker je potrebno spremeniti sam način produkcije. Pozornost si tu zasluži okoliščina, da tudi sama detektivska spretnost in teoretska podkovanost ter tehnična opremljenost, ki so vse stvar individualnih zmožnosti, ne zadoščajo, ampak zahtevajo od kemika, biologa, fizika itn., tudi neogibno družboslovno, pravno znanje, da je sploh mogoče uveljaviti ono prvo. V praktičnem ravnanju se tako neogibno odpravlja monstrozna ločenost naravoslovja in družboslovja, takoj ko resnično postaneta družbeno angažirani.

— EKOLOGIJA JE LATENTNI PREDMET KRIMINALIZACIJE

Ekološko gibanje je tako latentno na tem, da ga njegovi nasprotniki, preprosto zato, ker zahteva uveljavitev zakona o dopustni poluciji, postavijo na rob legalnosti ali onkraj nje. Vsako njeno uveljavljanje legalnosti vodi k postavljanju samega gibanja izven meja same legalnosti, **ekologija je latentni predmet kriminalizacije**. To je seveda izrecen izraz okoliščine, da interesi kapitala in profita zarisujejo meje prava in zakonitosti. Seveda se ta nerad poda iz svoje prijubljene anonimnosti in brezosebne, zato ima raje indirektno oblike kriminaliziranja ekološkega in seveda tudi drugih alternativnih gibanj, namreč njihovo **ideološko kriminaliziranje**. To je bolj ali manj rafinirano stopnjevanje političnega inkriminiranja, ki se začneja z sorazmerno blagimi očitki, da so ekologi nasprotniki napredka, nuklearne energije, polne zaposlenosti, ljudske suverenosti itn., in se stopnjuje v obtožbe, da gre tu za nasprotnike družbene in državne ureditve, ki hočejo ustvariti zaroto proti ljudstvu in njegovi sreči. Posebej so seveda povdarjeni protidelavski interesi gibanja, ki hoče iztrgati delavcem delovno mesto in kruh iz ust. Toda **polucija ni omejena na odplake**. Najbolj direktno zadeva ravno delavce, ki te odplake neposredno obdelujejo preden prestopijo magično mejo in ograjo tovarne, zato ravno teh delavcev dolgoročno ni mogoče slepiti o ekološkem gibanju, Polucija, ravno njih najprej in najbolj direktno zadene na samem delovnem mestu, saj je samo posebna oblika zniževanja stroškov za delovno silo.

Sploh velja, da v deželah »realnega socializma« ekološka gluhost in slepota nista nikakršen direkten izraz političnega nerazumevanja ekološke problematike, in je razumljiva le v zvezi z latentno nizko produktivnostjo v industrijah teh dežel.

To pa pomeni, da se bo ekološko gibanje priključilo k akciji za boj proti računalniški nepismenosti kot demokratični obliki političnega boja za »napredek« tehnologije, čeprav še tako strašijo pred njegovo zazrtostjo v stran od njega. V tem se kaže, kako je vsako zgolj obče povzdigovanje tehnološkega napredka farsa, ki se opravlja v interesu monopolnih kapitalov. Hkrati pa so ekološkemu sorodna gibanja, kot je danes npr. gibanje za odpravljanje računalniške nepismenosti, vedno opredeljena s svojo konkretno družbeno angažiranostjo in v spopadu z interesi teh monopolov. To pa tudi pomeni, da so tudi zmage in porazi teh paralelnih gibanj zmage in porazi tudi tega gibanja samega, da na njem ne more biti nič izključno odrešeniškega, kar bi to gibanje samo zase in čisto neodvisno od drugih demokratičnih gibanj lahko prineslo celotni družbi.

Naj gre pri vsem tem še tako za navsezadnje gole materialne interese, spopad ekološkega in sorodnih gibanj s kapitalom je neizprosno tudi na meglenem področju ideologije oz. fantazijskih predstav o družbi. Prav tu pa se bolj kot drugje jasno izkaže individualni značaj pripadnikov gibanja. Kajti le ko se ga je polastil njemu samemu nasprotni interes, vznikne tisto, kar imenujejo ekološki fašizem. Toda tudi kapital in ravno kapital ima posluš za človeško individualnost. Kajti tudi on zna biti »ekološko osveščen«, vsaj ko zanj nastopijo razni sveti, komiteji in inšpekcije in pozivajo prebivalstvo, naj se ekološko ove. To osveščanje, kako bi lahko kapital nastopal drugače, je pač neogibno povezano tudi vsaj s simboličnim sankcioniranjem, ki ima obliko strašenja.

Tako so ravno delovna mesta v delovno intenzivnih industrijah, ki so tudi polucijsko intenzivne, usnjarska itn., sicer nadomestljiva z avtomati, roboti itn., vendar dejansko nadomeščena le zaradi komercialnih razlogov. Ekološko gibanje ne le da ni proti »napredku«, razvoju tehnologije itd., kot grmijo njegovi denuncianti, ampak ravno nasprotno, gre mu ravno za demistificiranje njegove mitologičnosti. Uporaba računalnikov v tehnoloških procesih predstavlja tako odpravljanje delovno intenzivnih kot polucijsko slabo kontroliranih delovnih mest. In vendar je Jugoslavija danes dežela, v katero je uvažanje računalnikov prepovedano. Te carinske zakone je mogoče primerjati z žitnimi zakoni v Angliji v prejšnjem stoletju, namreč zakoni, ki so ščitili domače proizvajalce hrane pred tujo konkurenco. To je sicer ohranjalo in spodbujalo industrijski razvoj proizvodnje hrane v Angliji, vendar je hkrati povečevalo ceno delovne sile v deželi, kajti ta je povezana s stroški prehrane ljudi. Dolgoročno je ta politika slabila konkurenčno sposobnost angleške industrije na mednarodnih trgih in prispevala k razkroju britanskega imperija.

— SOLIDARNOST Z BOJEM PROTI RAČUNALNIŠKI NEPISMENOSTI

Blokada uvažanja računalnikov v Jugoslaviji pa dobiva svoj direkten izraz v delovno intenzivni tehnologiji, saj je avtomatiziranje in kompjuteriziranje tehnoloških procesov maksimalno upočasnjeno, kar ima za posledico tudi polucijsko intenzivnost teh tehnologij. Hkrati pa ta okoliščina menegerske upravitelje, ki želijo in morajo biti konkurenčni na mednarodnem trgu blaga in delovne sile, tira pospešen uvoz polucijsko že vseskozi intenzivnih tehnologij, ki so v mnogih deželah z zakonom že prepovedane, pa ravno zato v nerazvit svet visoko profitne. Kolikor bolj je tehnologija neke dežele primitivna, tolko prej bo uvažala polucijsko intenzivne industrijske postopke.

Stvar ekološkega gibanja torej je, da razkrije to povezanost tehnologije in družbe z legalnimi oblikami polucije in širokogrudnimi ponudbami tehnološko razvitejših držav, da izvozijo polucijsko najbolj intenzivne oblike proizvodnje. V tem je tudi skrivnost zastoja gradnje nuklearnih elektrarn v »razvitih industrijskih deželah« zahoda in njihovi intenzivni gradnji v deželah tretjega sveta ter v deželah tim. »realnega socializma«, pa tudi v Jugoslaviji.

— PRODUCIRANJE SLABE VESTI

Elektrike primanjkuje, zato varčujte z njo! Pitne vode primanjkuje, torej varčujte z njo! Če pa ne boste varčevali, si posledice pripišite sami. Tu je nagovorjena individualnost. Ali nisi pustil goreti luči v sosednji sobi, ko si šel za nekaj hipov v to sobo, čeprav bi bil lahko ugasnil luč? In ali nisi vsakokrat potegnil na stranišču in spustil najboljšo pitno vodo, da je tekla kot iz vedra, čeprav je visoko v stolpnica in v sušnih predelih niso imeli še za požirek. Ali ne bi mogel takrat poklicati še drugih v družini, da bi potem družno porabili dragoceno vodo za spiranje straniščne školjke?

Tu sirene kapitala zapeljujejo individualnost, da bi ji vbile slabo vest. Dejansko v teh pozivih sploh ne gre za apele, ki bi bili naravnani na najpomembnejše porabnike npr. vode ali elektrike. Kljub razlikam od dežele do dežele ne porabi nobeno prebivalstvo dosti več od ene tretjine vse porabljene elektrike ali vode. Poleg tega pa je ravno prebivalstvo tisto, ki plačuje za te dobrine nekajkrat višje cene od drugih porabnikov. Znano je, da povsod po svetu dobivajo veliki potrošniki, npr. železarne, tovarne aluminija, kemične tovarne, električno energijo skoraj zastoj v primerjavi s cenami, po kateri jo plačajo gospodinjstva. Tako je tudi v Sloveniji in Jugoslaviji. Zakaj potem ti pozivi manj pomembnemu porabniku in najboljšemu plačniku? In tudi odklopi.

V ZRN so ugotovili, da v velikih koncentriranih področjih naselitve, npr. ob Renu, prebivalstvo oskrbuje s pitno vodo iz reke, medtem ko se industrija oskrbuje z vodo iz talnice. Sploh pa ni tako, da bi obstajali ločeni sistemi vodovodov, namreč za industrijsko vodo in pitno vodo. Kvečjemu obstojijo sistemi za bolj zanesljivo oskrbo industrije z vodo. Hkrati pa ta ista industrija na vse mogoče načine »onesnažuje« talnico oz. zaloge pitne vode in znižuje nivo talnice. Klasičen primer so melioracije, kjer so vodotoki regulirani tako, da odteka po regulaciji kot hudourniki. To se seveda imenuje pridobivanje dragocenih kmetijskih površin.

Pozivi k varčevanju pa imajo vendar svoj vseh družbeni pomen. Individuu vbijejo slabo vest, saj ni nikoli dovolj ugašal luči in se izogibal spiranju školjke. Kako bi se torej mogel drzniti, pogledati naravnost v oči nasprotniku v razpravi o energetiki ali o kakem drugem ekološkem problemu, ter razpravljati o preferiranju energetske intenzivnih in polucijsko intenzivnih industrij. Zlat je zdravovorazumski rek, naj vsak najprej pomete pred svojim pragom.

V ekologiji torej ne gre za nič drugega kot družbo in nasprotja v njej. Narava je ena od stranih nasprotij, eden od predmetov družbenega monopola. Zdi se, da je nekaj daljnega in komaj dosegljivega samo zato, ker se zdi, da je taka tudi vsaka sprememba družbe.

To je tolko manj presenetljivo, ker velja narava ravno danes v večerašnjih teoretskih in filozofskih koncepcijah eksistencializma in strukturalizma za ideološki garant nespremenljivosti družbe. Kajti ničesar bolj udobnega ne obstoji za te teorije, kot ponavljanje, ali se ni že tolikokrat potrdilo, da so se obeti za družbeno spremembo izkazali kot prevara in da je človeška narava, strasti itn., spet enkrat dokazala, kako se je ne da spremeniti.

LEO ŠEŠERKO

holger strohm: miroljubno v katastrofo

To pomeni, da bi do leta 2000 jedrske elektrarne pokrivalo približno 70% celotne porabe. S tem je povezana skoraj 500-kratna rast števila jedrskih elektrarn.

Reklama ministrov za atomsko energijo

Nadaljnji plan AEC predvideva izgradnjo 4000 REAKTORJEV, 6-kratne velikosti današnjih, za pokritje svetovne porabe. Časopis Stern je te blodnje leta 1973 ponazoril v dveh nekritičnih člankih. 56 Dr. Aurelio Peci je takšne predstave o problemih goriva in onesnaženja okolja imenoval »zastrašujoče«. Ob predpostavki 30-letne življenjske dobe pomeni to dnevno odstranjevanje dveh jedrskih elektrarn. Kam potem s tem sevajočim škartom? 57

(Rand Corporation: Atomska energija — neugodna alternativa) Posebej poudarjajo vpliv proizvodnje in porabe energije na okolje, kar bo kot naravna posledica močno zaviralo porabo. 70 V štirih mnenjih RAND CORP. (eden največjih raziskovalnih institutov ZDA in v svetu), ki so bila narejena po naročilu večjih državnih uradov, izrecno poudarjajo jedrsko energijo kot neugodno alternativo, ker je še preveč problemov, ki jih je treba rešiti, preden bi se spustili v tako nevarno dejanje. »Poizkus, da bi pokritje potreb po električni energiji približali zahtevam bodočnosti, vodi v težke ekološke probleme. To so problemi transporta in odlaganja visokoaktivnih odpadnih snovi, vprašljivi varnostni sistemi današnjih jedrskih elektrarn v primeru nesreč, konflikti pri deželnih sporazumih glede lokacije velikih elektrarn, onesnaževanje zraka, dolgoročne klimatske okvare in problem hladilne vode. Drugi pblemi, kot so toplotni učinki na večja vodovja (v glavnem morja) in radioaktivna emisija v normalnem obratovanju, niso nevarni, če se bo v prihajajočem obdobju povečalo zadosti pozornosti reševanju teh težav. 71,72,73.

Dr. Alvin Weinberg, vidni zagovornik atomske energije iz ZDA, terja — v svetovnem merilu — do leta 2000 10 000 jedrskih elektrarn, do leta 2050 20 000 in do leta 2075 celo 30 000 jedrskih elektrarn. V primerjavi s tem so načrti zahodnonemške zvezne vlade še skromni. Toda zato tembolj poudarja:

»da brez atomske energije ne gre«. Tako pravi zvezna vlada v parlamentu: »Zanesljivo, pravočasno in poceni razpolaganje z energijo je za mednarodno konkurenčnost našega gospodarstva bistveno« 58 In drugje: »Zvezna vlada se strinja z mnenjem zveznega ministra Matthofferja, da bi bilo brez jedrske energije gospodarstvo ogroženo. 59«

Tega kola se složno udeležuje tudi koalicija CDU CSU: »Miroljubna uporaba atomske energije je za ZRN nujno potrebna.« Zveza nemške industrije: »Brez bistvenega doprinosu jedrske energije uresničitev energetske politike ni možna«. Sindikati IG Metall: »jedska energija je neizogibna.« »DAG je v svojih energetsko političnih zahtevah iz leta 1974 zahtevala gradnjo jedrskih elektrarn. 60, 61, 62« Razlog tega angažmaja se pokaže zelo površinsko v izjavah takratnega zveznega ministra dr. Fridrichsa in zveznega ministra za raziskovanje Wolkerja Hauffa. Tako pravi dr. Fridrichs pred parlamentom: »Toda nihče naj ne verjame, da bo perzijski šah, vlada Španije ali kdor koli drug pripravljen kupiti nemško jedrsko elektrarno, če bomo rekli: pri nas jih ne gradimo, ker so za nas prenevarne« 43

Wolker Hauff pa je trdil, da ima nuklearna tehnologija vlogo »admiralske ladje« za nemški izvoz. 64 Verjetni razlog za to: Zveza elektrarn potrebuje letno 6 do 8 naročil za gradnje jedrskih elektrarn, da bi dosegla dobiček. 2 do 3 naročila sta nujni, da bi industrija reaktorjev lahko bila likvidna. To gre seveda le z izvozom in tako so reaktorji v ZRN dostikrat objekti demonstracij za inozemske odjemalce. Zato v ZRN tudi gradijo največje jedrske elektrarne, čeprav je bilo v zvezi s tem dosti ovir iz političnih razlogov. Pomanjkljive izkušnje so skušali nadomestiti z držnimi postopki, s tem, da se je v nekaj letih velikost jedrskih elektrarn podvojila.

Politiki so sili v hitro razširjanje atomske energije. Avtorji prvega bonnskega energetskega programa iz leta 1973 so zapisali nič manj kot 40000 MW atomske energije do leta 1985. Toda takšno nadaljevanje rasti iz šestdesetih let je absurdno: do leta 2000 bi vodilo h kratkoročnemu naraščanju potreb industrijskih držav. 65, 66 (Dolgoročni načrti dvomljivi)

Amory Lavins, ekspert za energetiko pri »Friends of the Earth« opisuje posledice takšne energetske politike za ZDA takole: »Če bomo šli po brezkompromisni poti, bo v tej deželi v letu 2000 450 do 800 jedrskih elektrarn, 500 do 800 velikanskih termoelektarn, 1000 do 1600 novih premogovnikov, 900 velikih vrtilnih »platform« na morju in morda 15 milijonov električnih avtomobilov«. 67 Obremenitev okolja bo enormna. Nesreč s tankerji bo še več, čeprav jih je bilo že v letih 1969—1973 3000.68 Kljub temu skušajo nekateri politiki iti to pot, čeprav je celo ameriški urad za energetiko ERDA v svojem poročilu iz leta 1975 svaril pred nadaljnjo ekspanzijo atomske energije. Ta smer naj bi bila zaradi pomanjkljivega poznavanja, premajhnih zalog urana in majhnih obogatitvenih kapacitet urana od leta 1983 naprej ogrožena. Nadalje se ugotavlja, da industrija ni sposobna nositi stroškov ponovne priprave urana, zaradi negospodarnosti. Gospodarnost ponovne uporabe plutonija ravno tako ni dokazana, varnostni ukrepi za plutonij niso niti razviti in dolgoročno skladiščenje visokoaktivnih odpadkov še ni bilo uspešno demonstrirano. 69

Urad za znanost in tehniko vlade ZDA je preveril 19 dolgoročnih načrtov energetske porabe. Mnogi teh dolgoročnih načrtov, pravi poročilo, so zelo dvomljivi, kajti večina goriv ni neomejeno na razpolago, nima konstantne cene, uničevanje okolja pa bi močno omejilo njihovo uporabo.

RAND CORP. je ob tej priliki sestavila energetsko komisijo, ki je prišla do zanimivih zaključkov:

»Pravzaprav je bilo planirano, da bo poraba energije zvišala naš življenjski nivo (kvaliteto). Postaja pa jasno, da sta proizvodnja in poraba energije odgovorna za resne ekološke probleme, kar lahko našo življenjsko radost le zmanjša.«

»Komisija je prišla do zaključka, da so zmanjšanje energetske porabe, gospodarske rasti in rasti prebivalstva bistvene točke za izboljšanje ekoloških pogojev, četudi ne edine... Uveljavitev varčne energetske politike zahteva velike spremembe v javnosti in v njenem odnosu do energije kot blaga.«74

Toda tudi drugi faktorji bodo pri sedanjih stopnji rasti energetskega potreb pogladi industrijo do skrajnih možnosti.

Dr. Malcolm Peterson daje naslednji primer (komite za informacijo o okolju): Vzemi, da bi se naša celotna električna energija proizvajala v modernih 1000 MW jedrskih elektrarnah. Če bi imela vsaka od njih stransko dožino 300 m in če bi imeli trenutno 300 takšnih elektrarn, bi bilo po manj kot dvajsetih podvojitvah porabljen celotno za to razpoložljivo ozemlje v ZDA.75,76

Če bi se poraba toka vsako desetletje podvojila, kot nam skuša natveziti jedrski lobi in njemu poslušni politiki, bi vsak državljan v 200 letih porabil toliko toka, kot ga danes proizvajajo največje elektrarne sveta. Toda nemški atomski program ni bil zavrt zaradi težav pri odstavi. Tako množično zapriseženi primanjkljaj energije je obstajal le v možganih politikov: izmišljena utvara! Po zadnjem stanju: leta 1979 je bilo predvideno, da bi 16 obratujočim in 11 atomskim elektrarnam v gradnji dodali še 9 novih do leta 1985. Skupno naj bi te elektrarne dajale moč 33.400 MW, približno 30% zahodnonemške energetske kapacitete.77 Toda že nekaj tednov po tem so bile te številke ponovno korigirane. V Spieglu je planer Zveza elektrarn Hartmut Nievhoff rekel: »Danes lahko računamo z največ 19000 do 20000 MW, in v tem sta Bootdorf in Grohnde že vsebovani.«66 Namesto energetskega pomanjkanja višek energije

Pri planiranju novih jedrskih elektrarn so proizvajalci električne energije izhajali še iz 7% prirastka porabe toka letno. Z recesijo in s prožnimi uspehi pri varčevanju energije je prirastek toka v zadnjih 5 letih padel na povprečno 3,6%. Razen tega so že prej obstajale precejšnje rezerve toka. Tako je sedanja situacija označena z znatnimi presežki (viški) kapacitet. Leta 1976 so znašali cca 20 500 MW. To je še vedno 2 do 3-krat več kot takratni učinek atomskih elektrarn78, čeprav je bil precejšnji del kapacitet ukinjen. S tega je ustavil t.i. »stare mlino« in Texaco se je skušal znebiti elektrarne Bismarck: »Večletni trud, da bi našli za obstoječe proste kapacitete elektrarn nadaljnjo zaposlitev, je bil brezuspešen. Obrnili smo se na vsa javna preskrbovalna podjetja in industrijske proizvajalce energije. Nobeno podjetje ni videlo možnosti za gospodarno uporabo elektrarne.«80

Proizvodnja v elektrarni je bila 31. 5. 79 ustavljena. Poslanec Wolfram (SPD) je vprašal v zvezni skupščini: »Kako zvezna vlada presoja dejstvo, da so v teh časih močno očitane energetske vrzeli, da se v nemških premogovnikih leta 1977 deset delovnih dni ne izkopa in da morajo imeti delavci skrajšani delovni čas...? 81 Dodatno k temu proizvajalci pare, ki so še leta 1971 doprinesli 38 milijard kWh, spuščajo danes paro v zrak. Nihče noče električnega toka, vsak ima svoje presežne kapacitete.82

Po študiji naftnega koncerna BP bi lahko proizvajalci energije, proizvedli dodatnih 5000 MW, če bi se njihove kapacitete za proizvodnjo toka sistematično koristile. Po podatkih Zveze energetskega gospodarstva bi lahko praktično brez uporabe dodatne primarne energije proizvedli še cca. 21 000 MW.

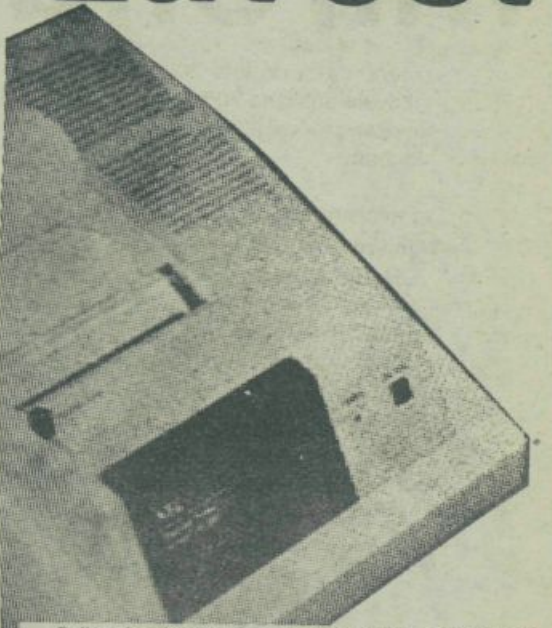
Da se to ni zgodilo, je povzročila skrajno vprašljiva monopolska politika velikih preskrbovalcev z električno energijo, ki so z oblikovanjem cene in blokiranjem območij poskrbeli za ogromno razsipavanje energije.83 Govoriti o pomanjkanju toka je v tej situaciji čisti posmeh. Nedvomno gre tu za psihološko vojskovanje, da bi se milijardni posej z jedrsko energijo prinesel še »pod streho«. Da je tema prej ko slej aktualna kaže izjava Spiegla: »V pogovorih s sindikalisti npr. severnorenške-vestfalske DGB — deželne zveze si je Bidentopf priskrbel podporo tudi izven stranke za svoj jedrski kurz. Kajti, pravi profesorjev strah pred zatemnitvijo je pri mnogih organizacijah večji kot lojalnost do SPD. »To bo naš prašek za srbenje v volilnem boju«, se veseli duisburški zvezni poslanec Ferdi Braidach, sam sindikalist član delojemalskega krila CDU.«77

alfred sohn—rethel: znanost kot odtujena zavest

● V preučevanju znanosti skozi obdobja blagovne produkcije, smo dokazali, da ima racionalna teorija glede na naravo, ki jo predstavlja znanost svoje korenine v iracionalni družbeni praksi. Raste iz iste podlage kot blagovna menjava. Pojmovno sklepanje, obenem z znanstvenim, je poganjek 'druge narave'. Logika pojmovne misli temelji na blagovni menjavi, ne logike produkcije, ampak prisvajanja. Logika produkcije je lahko le logika producentov samih; posameznih kot so kmetje ali rokodelci ali kolektivnih producentov različnih možnih grupacij. Resnična in humana 'logika produkcije' bi morala biti ustvarjena na reintegraciji glave in rok, ponovnem združenju duševnega in telesnega dela. Znanosti družb blagovne produkcije so, nasprotno, vkoreninjene v intelektualne aktivnosti, ki so ločene od ročnega dela: razredne družbe imajo razredno omejena znanja in teorijo spoznanja (epistemologijo). Rezultirano spoznanje je uokvirjeno v izrazih temeljnih konceptov, ki so narava v abstrakciji. S tem mislim tiste abstraktne forme časa in prostora gibanja in vsebovane kvantitete v fizičnih aktivnostih menjave. Potemtakem, kaj povzročata, da je dejavnost abstraktna in svojem čistem, socialnem karakterju, če ne abstrahirane formalne lastnosti Narave, temeljne vsem naravnim fenomenom gibanja.

Galilejevska znanost je utemeljila metodo, ki je bila sposobna izdelati 'objektivno veljavno' spoznanje narave. Svojo družbeno-nujno funkcijo je dovršila z napačno zavestjo, z ignoriranjem svoje resnične identitete. Resnična narava njenega abstraktnega intelekta zaradi svojih zgodovinskih formacij predstavlja način mišljenja a priori družbene zmožnosti. Forma mišljenja, ki je skupna galilejevski znanosti in blagovni menjavi igra pomembno vlogo v ohranjanju danih družbeno-ekonomskih odnosov. Ima ideološko ali 'družbeno-sintetično' funkcijo. Forma družbene sinteze obstoječega je v vsaki posamezni epohi odvisna od dominantne strukture produkcije ali, bolj natančno, od forme delovnega procesa produkcije, ki je zopet odvisna od stopnje razvoja produkcijskih sil. Mišljenje v mejah mejaln abstrakcije je mišljenje v mejah družbene sinteze. Z drugimi besedami, to je družbeno mišljenje — mišljenje za in v prid družbe. Je mišljenje, ki se posredno ali neposredno dvigne nad naravo in je izpeljano iz družbenonujne lastnosti, nujnosti po družbenem preživetju.

To je obdobje iznajdbe smodnika ter strelnega orožja in začetek revolucije v tehniki vojskovanja. Množica novih aktivnosti teh odkritij je zahtevala nove naloge, ki pa so jih omejena ekonomska, tehnična in teoretična sredstva obrtnikov bila sposobna vse težje reševati. Ekonomsko so se do tedaj samostojni rokodelci vedno bolj opirali na merkantilne kapitaliste. Na tehničnem področju najdemo nekaj obrtnikov, ki se razvijajo v »eksperimentalne mojstre«, umetnike in arhitekta. Potrebni so bili za vrsto nalog, kot so graditev mestnih poslopjij, utrd, spomenikov in katedral; regulacija rek in oskrba z vodo; gradnja vedno težjih topov, naraščajoče potrebe rudarstva in transporta. Mojstri so se zatekali po nasvet k učenjakom — posebno matematikom — in povzročili docela novo simbiozo med praktičnimi nalogami ter matematično analizo in tehniko. Umetniki, kot je bil Brunelleschi, so se posvetovali z učenjaki in matematiki, kot je bil Toscanelli. Toscanelli sam ni nikoli povezoval svoje matematike s praktičnimi zadevami, Brunelleschi pa brez njegove pomoči ne bi mogel najti zveze med svojo prakso in primerno matematično obravnavo. Iz Toscanellijevih pisem vzemo, kako zelo sta bila navdušena nad sodelovanjem. Druga imena nam lahko povedo isto zgodbo — Ghiberti, Donatello in Alberti, Giorgio Martini, Leonardo ali Dürer v sodelovanju z matematiki so kot Tartaglia in Benedetti ali Cardano in Ferrari, Stevin in končno z Galilejem samim.

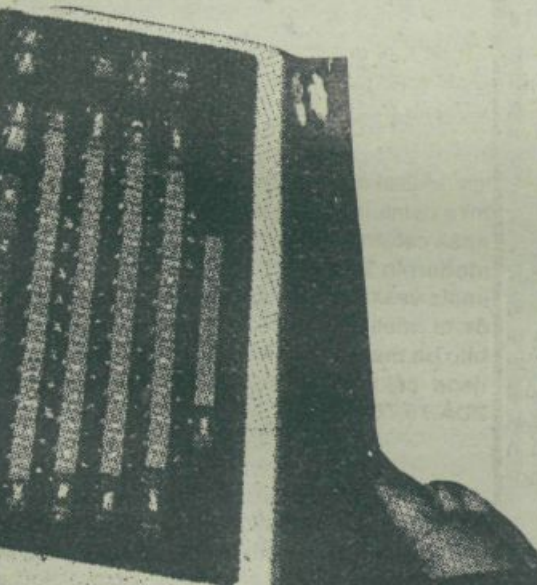

Odkar kapitalist nima več produktivne funkcije v procesu, mora biti proces s stališča kapitalistične ideologije samodelujoča stvar. Produktivski odnosi kapitalizma kot jih kapitalist prezentira delavcu so neizogiben, neizbežen, avtomatičen in naraven proces. Takšen pojav determinizma in samodejnosti ni toliko posledica tehnološke narave mašinerije kot take, ampak bolj del ideologije kapitalizma, ki reprezentira določene družbene odnose kot naravne zakone. Teorija klasične mehanike je v dovršeni povezanosti s pojavom samodejnosti in neizogibnosti produkcijskega procesa, zato se nanj pogosto sklicuje kot na analogijo s kapitalističnimi odnosi. Naj še enkrat ponovim, da to ni zaradi neravnih mehanskih procesov, ampak zaradi očitno spontane in samodejne narave inertnega gibanja uporabljenca za njihovo konstruiranje.

Abstraktno pojmovno mišljenje značilno za epohe blagovne produkcije domneva družbeno sintezo samosvojo tistemu, kar smo imenovali 'družbe prisvajanja'. Le-te nastajajo iz atomizacije ali individualizacije ročnega dela. »Proizvodi koristnosti«, piše Marx »postanejo blaga samo zaradi tega, ker so produkti dela zasebnih posameznikov, ki delujejo neodvisno drug od drugega.« ... delo — produktivna vrednost — se v relaciji do kapitala vedno prikazuje kot delo ločenega delavca. (Karl Marx — Teorije o presežni vrednosti). 'Splošni okvirji', ki zadevajo delo posameznega delavca, ki producira blagovne vrednosti, so formalni karakter 'druge narave', katere poganjek je pojmovni način mišljenja. Tako kot ne za družbene lastnosti forme mišljenja, posameznik ne pozna geneze in temeljnega vzroka svojega 'čistega intelekta'. Družbeni karakter teh domnevno univerzalnih pojmov se prikazuje le zastrto — v sami »univerzalnosti« ali »univerzalni veljavnosti« takšnega načina mišljenja. To ni le 'pravilna' misel posameznika za sebe, temveč ipso facto za 'vsakogar'.

Abstraktni vzorec gibanja se je izvršil z dejanjem menjave kot minimumom tistega, kar odreja naravni moment. Obenem določa neizbežno nujnost tistega, kar je podrejeno vsakemu empiričnemu momentu gibanja. Niz ne-empiričnih abstrakcij vsebovanih v tem vzorcu vsili sebe pozornosti zavesti in privzame obliko pojma; človeškemu umu je dodeljena zmožnost preiskati tisto, kar je v Naravi nujno in ločiti od tistega, kar je možno ali nemogoče. Omenjena zmožnost se ne povečuje z empiričnim opazovanjem in čutno percepcijo produktivne, praktične izkušnje dela. Povečuje se zaradi izvornih virov vrst njenih pojmovnih form izdelanih iz a-priori, pripravljenih in ne-empiričnih elementov. Naposled rezultati človekove naravne zgodovine dobijo obliko družbenega načina eksistence, ki ustreza njegovemu produciranju sredstev za preživljanjem s svojim lastnim delom kot primarno razliko med človekom in živaljo.

Če je karkoli čudežno v zgodovini človeške vrste potem je ta zmožnost sklepanja, po kateri se lahko dokaže z matematično logiko možno in nemogoče v Naravi. Obenem utemeljuje absolutno enigmatično vsebino v človekovi spoznavni zmožnosti, ki je od nekdaj begala filozofe in se izmikala njihovim poskusom razlage. Četudi so dejavnosti blagovne menjave v celoti omejene z družbeno interakcijo brez povezave z materialnim procesom uporabnosti in našo materialno izmenjavo z naravo, so kljub temu formalni elementi narave, četudi narave v abstrakciji. Znanstveniku je s posedovanjem pojmov, ki so prikaz narave, v abstraktnosti dana ustrezna metoda za konkretne opazne pojavne oblike narave.

Sodobna znanost in kapitalizem

Omenjeni a priori družbeni karakter abstraktnega načina mišljenja nam lahko pomaga razumeti zgodovinsko hkratnost vzpona sodobne znanosti in kapitalizma. V obdobju antike in srednjega veka so bili prevladujoča forma produkcije individualni kmetje in rokodelci. Temeljila je na osebnih enotnosti ideje in izvršitve, načrta in izvedbe, glave in rok producenta. Takšen način produkcije ni potreboval ali ponujal prostora znotraj sebe za aplikacijo znanosti. Sprememba takšnega stanja se postopoma začne s trgovinsko revolucijo že v poznem srednjem veku in se potem širi in pogloblja, skozi naslednja tri ali štiri stoletja (približno med 1200 in 1600)

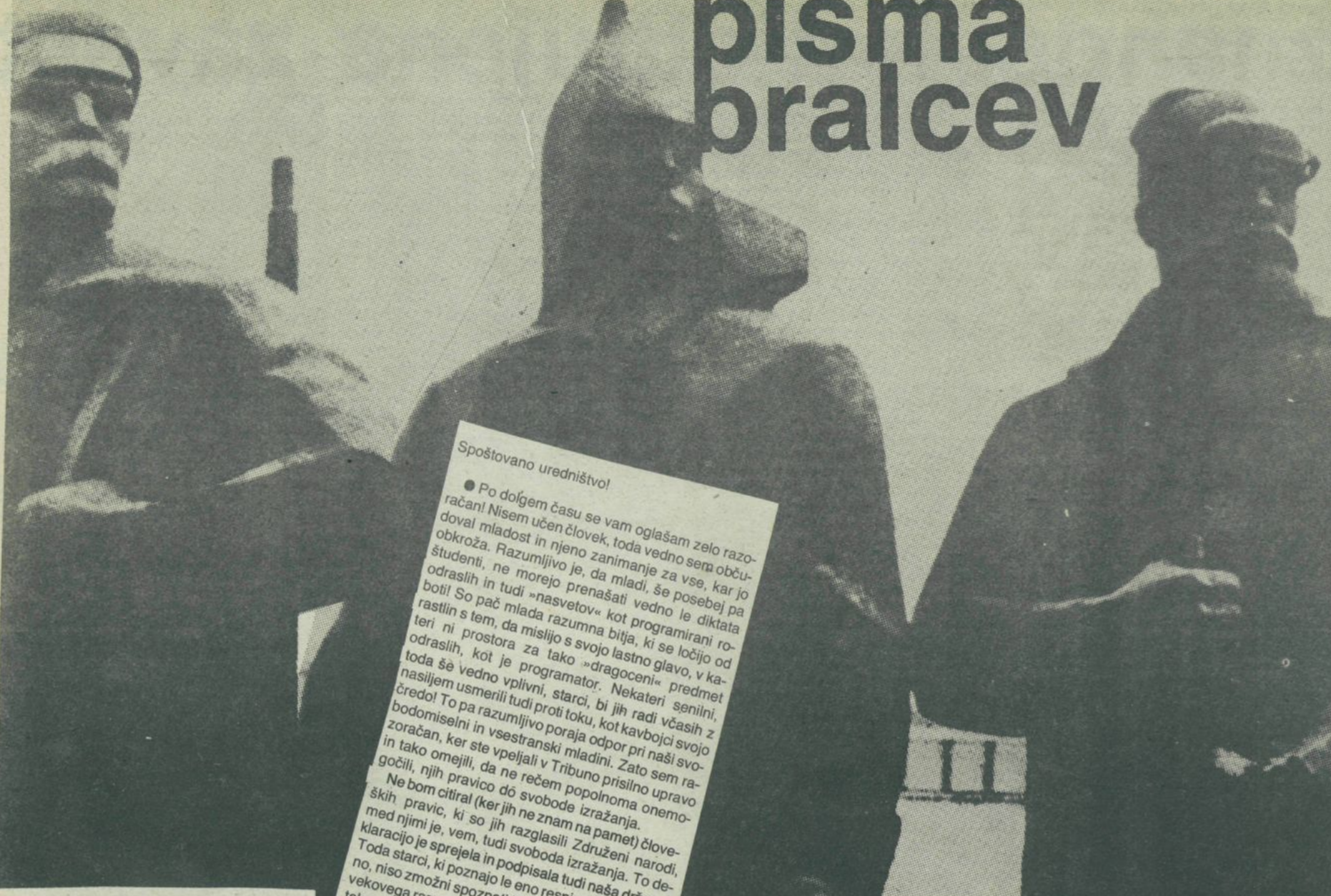
Razvoj sodobne znanosti lahko metaforično opišemo kot vpeljavo matematičnih in obrtniških aspektov v enoten um. Toda medtem, ko je bila premoščena srednjeveška vrzel med učenjakom in producentom, se je istočasno odprla druga, med znanstveniki, ki izboljšujejo produkcijska sredstva in množico eksploatiranega proletariata v kapitalizmu. V matematični in eksperimentalni metodi je vloga telesnih organov, rok in čutov, zreducirana na merilni instrument, ki prevaja očitnosti posameznega producenta v matematiko podružbljenega uma in njegove brezčasovne-univerzalne logike. Znanstvenik sicer mogoče z rokami izdelava aparat, tehnik pozna njegove funkcije, zato pa izdelovalec takšnih znanstvenih instrumentov verjetno nima pojma o njegovem funkcioniranju.

Vrnimo se k renesansi, Galilejevi predhodniki so bili neuspešni v iskanju uspešne tehnike zaradi svoje nezmožnosti ločiti se od empiričnih pojmov gibanja skozi prostor. Galilejev čisti matematični pojem inertnega gibanja je plasil analizo naravnega pojava gibanja, neodvisno od izkušnje, na isto raven kot abstraktno družbeno misel. Nastanek revolucionarne Galilejeve misli se nekako časovno ujema s korakom, ki ga napravi kapitalist s tem, da prevzame rokodelcu delavnico in produkcijska sredstva. S tem odvzemom je kapitalist postal »producent« in »manufakturst«, medtem ko resnični producent sedaj dela zan; kot mezdni delavec. Odgovornost za produkcijski proces se s to pomembno spremembo prenese od rokodelca—obrnika h kapitalistu. Slednji je običajno neizpučen in mu vlogo nosilca procesa omogočajo le njegova denarna sredstva. Uporabil jih je kot kapital, da bi na trgu kupil materiale in usluge, ki združeni skupaj pod njegovo kontrolo in direkтивami postanejo totalnost produkcijskega procesa.

Navkljub tesni povezanosti med kontrolo produkcije, ki jo vrši kapital in epistemološko osnovo klasične mehanike, kapitalistična produkcija vse do druge polovice 19. stoletja ni bila pripravljena na polno uporabo znanosti. Preden je odgovornost za produkcijo lahko docela prevzel kapital, so morali biti eliminirani vsi aspekti obrtniške produkcije. Šele takrat se je odgovornost kapitala za produkcijo lahko oprla na znanost kot sredstvo razvoja tehnologije in organizacije produkcijskega procesa. Iz svoje liberalne faze je konec 19. stoletja kapitalizem prešel v monopolizem. To pa je zahtevalo spremembe tudi v družbeni sintezi. Spremljajoča okoliščina je bila razvoj nove forme fizike. S tem pa smo prišli do točke, ki zahteva v celoti zapis novega poglavja.

Moj namen je bil ponuditi analizo, ki je osredotočena na obdobje, ki je dovolj časovno oddaljeno, da omogoča še uporaben vidik, ki pa je vendarle obenem odtujen naši lastni situaciji, da bi nam pomagala pri uspešnem napadu na sedanje modele odtujene misli in bivanja. Znanost je odtujena z neprekinjenostjo blagovne forme. S svojo nenehno podrejenostjo kapitalu so znanstveni pojmi tak ponaredek kot ohranjanje delitve glave od rok. Pravilno razumljena sinteza med znanostjo in blagovnimi odnosi kapitalizma bi lahko prispevala k obetom o ponovnem združenju duševnega in telesnega dela in s tem odtujenosti. prevedel: S. Škrbec

pisma bralcev

ZDRAVO!

● Pišem vam zato, da bi izrazil svoje nezadovoljstvo z reakcijo nekaterih ljudi nad četrto številko Tribune. Prav tako pa vam želim tudi povedati, da tudi sam nisem zadovoljen z vsebino in obliko.

Kar se tiče oblike, bi dejal, da je številka nepregledna in nemogoča in sam se bolj nagibam h grafičnim eksperimentom kot prostorskim. Upam, da veste, na kaj ciljam. V vsakem primeru so teksti preobširni, imam tudi pomisleke nad strokovnostjo nekaterih tekstov. Glede na to, da je Tribuna štirinajstdnevnik, bi dejal, da je forsiranje teoretične podlage pri vsakem članku nujna. Ker pa ste kljub vsemu časopis, MORA Tribune negovati novinarske oblike, česar do sedaj ni bilo, bi pa v veliki meri prispevalo k boljši informiranosti študentov. Posebej pereče pa so kulturne strani. Očitno nimate niti sodelavcev niti znanja, da bi jih zadovoljivo napolnili. Ker se sam ukvarjam z glasbo, bi morda lahko pomagal. No, o tem se bomo pomenili v živo.

Sedaj pa o tistem kar me zadnje dni najbolj žuli: vaša naslovnica in zadnja stran. O tem sem se pogovarjal s prijatelji in zato vam lahko sporočim, da ste prestrašili široke mase. Priznati morate, da ni kar tako pokopati Jugoslavijo.

Moje razumevanje te naslovnice pa je precej drugačno in mislim: pravilno. Zdi se mi, da vsakdo, kdor izjavlja, da je Tribuna na naslovnici pokopala Jugoslavijo, lahko to trdi le zaradi zlobe, ki jo skriva v sebi. In ta zloba želi pogreb Jugoslavije in je sedaj bučno izkoristila vašo naslovnico.

Zdi se mi, da sem citat na naslovnici že neke braf, verjetno v Delu, in prav zato se mi zdi čudno, da tistega Dela ni noben kolporter dobil v glavo, tako kot sem slišal, da je dobil neki prodajalec Tribune. Tisti citat po mojem izžareva zavestno namero manipuliranja z bralci, (in zdi se mi, da gre v tem primeru za znanega dr. pol. delavca) zavestno odklanjanje osebne odgovornosti za stanje, v katerem smo se znašli, izraža mnenje, češ da res ni potrebno informirati javnosti o pogajanjih z IMF, ker karkoli se bo tam (na pogajanjih z IMF) dogodilo, ni važno za množice, saj je »popolnoma nesmiselno tamenje nad tem«. Mislim, da je takšno pisanje popolnoma neustrezno in nevarno in zato popolnoma razumem vašo reakcijo, da takšno pisanje in manipuliranje z ljudmi vodi v to, kar simbolizira zadnja stran, vendar ne na nivoju simbola, temveč na nivoju realnosti.

Naj končam z ugotovitvijo, da je vsaka drugačna interpretacija zlonamerna in nevarna in funkcionira na preizkušeni metodi trgiranja dela iz celote, v konkretnem primeru je iz celotne Tribune iztrgana zadnja stran na škodo naprednih družbenih sil. Lep pozdrav in upoštevajte pripombe, če želite, da bo Tribuna postala znosna!

Matej

Spoštovano uredništvo!

● Po dolgem času se vam oglašam zelo razočani! Nisem učen človek, toda vedno sem občudoval mladost in njeno zanimanje za vse, kar jo obkroža. Razumljivo je, da mladi, še posebej pa študenti, ne morejo prenašati vedno le diktata odraslih in tudi »nasvetov« kot programirani roboti! So pač mlada razumna bitja, ki se ločijo od rastlin s tem, da mislijo s svojo lastno glavo, v kateri ni prostora za tako »dragoceni« predmet odraslih, kot je programator. Nekateri senilni, toda še vedno vplivni, starci, bi jih radi včasih z nasiljem usmerili tudi proti toku, kot kavbojci svojo čredo! To pa razumljivo poraja odpor pri naši svobodomiselnih in vsestranski mladini. Zato sem razočaran, ker ste vpeljali v Tribuno prisilno upravo in tako omejili, da ne rečem popolnoma onemogočili, njih pravico do svobode izražanja.

Ne bom citiral (ker jih ne znam na pamet) človeških pravic, ki so jih razglasili Združeni narodi, med njimi je, vem, tudi svoboda izražanja. To deklaracijo je sprejela in podpisala tudi naša država. Toda starci, ki poznajo le eno resnico in sicer lastno, niso zmožni spoznati širine tega produkta človekovega razuma: to je svobode, ker je bilo vedno tako, kot so oni trasirali in jim nikoli ni bilo mar želja in potreb, ki jih čuti večina in med to večino so tudi mladi.

Zato obsojam sedanjo uredniško usmeritev, ki ni v nasprotju le z omenjeno deklaracijo, temveč tudi z zdravom pametjo. Starci so le takrat zadovoljni, kadar lahko brezskrbno »samoupravljajo« — t.j. šablonsko, ker ni potrebno nič misliti. Kreativna jim je tuja, ne le beseda, temveč tudi sam pomen, čeprav jim visi na jeziku le kot okrasek. Brezskrbno življenje s privilegiji so si prilastili in si te starobalkansko-turške-fevdalne trofeje ne pustijo odvzeti. Zato mislim (kot invalidni upokojenec), vrnite mladim tako uredništvo, ki bo razumelo želje in potrebe študentov in drugih mladih ljudi, da se v svojem časopisu svobodno izražajo! Toliko o tem. Sedaj pa še nekaj drugega: 13. 3. 1984 je bilo pri dnevniku rečeno, kako ni samoupravljanja, toda noben govornik ni ponižno izjavil Mea culpa, mea maxima culpa. To so minila »samoupravna« leta tako, da se je vse pozabilo. Gotovo menijo: »To bi on moral reči«.

Govorijo o stabilizaciji vsi z »vrha«, mali človek se pa trese od strahu, kaj bo, ko se cene odmrznejo. Res je tudi, da nam v isti sapi obljublajo zaščito standarda (miloščino, ki je sploh ni zaradi obilice če-jev) državljanom z nizkimi dohodki. Toda to so le obljube! Izpolnijo se le obljube, ki nam obljublajo več lukenj na pasu! Zakaj breme stabilizacije mora občutiti le »mali« človek, ki je celo življenje le pošteno delal?! Oni pa, ki so pripeljali to naše gospodarstvo na rob bankrota, pa bogatijo, ker se jim dohodki dvigajo s cenami in sicer v procentih. Zakaj taka krivica, da ne rečem izkoriščanje težke gospodarske situacije — brez odgovornosti? Zakaj se stabilizacija ne izvaja z vrha navzdol, potem ne bi bilo bogatenja brez dela in bi bilo ocenjeno proizvodno delo, pa še nekaj morale bi pridobili in se znebili (vsaj malo) grdega balasta — egoizma! Tudi cene bi se kar hitro stabilizirale! Italijanska družba nima tako zlahnega naziva kot naša — je pač kapitalistična! Toda naši birokrati bi morali hoditi k njim na tečaj zlahnega naziva kot naša — je pač kapitalistična! Tako naši birokrati bi morali hoditi k njim na tečaj zlahnega naziva kot naša — je pač kapitalistična! Tako naši birokrati bi morali hoditi k njim na tečaj zlahnega naziva kot naša — je pač kapitalistična! Tako naši birokrati bi morali hoditi k njim na tečaj zlahnega naziva kot naša — je pač kapitalistična!

A kaj se dogaja, če delavec zamudi pet minut na delo? Je to pravično, stabilizacijsko, pa tudi pošteno??? Mar si domišljajo, da so nadnaravna bitja? Teja bi se sramovali tudi fevdalci! Stopnice se čistijo od zgoraj navzdol in ne obratno! Zato predlagam za dobo enega leta v interesu stabilizacije, da vsak član naše družbe, od predsednika predsedstva SFRJ do snažilke in upokojenca prejema 15.000 din na mesec! Cene bi se gotovo takoj stabilizirale ali pa vsaj do neke mere normalizirale. Treba je pri sebi začeti, ne pa pri onih drugih. Zakaj nima mali človek nič več zaščite ne na sodišču, ne na sindikatu ali forumih???

14. 3. 1984 se ob 5.20 Radio Ljubljana sprašuje: zakaj daje Nikola Kmežič informacije tujim časnikiarjem, ne pa tudi domačim? Tudi mene to zanima. Potem pa še to: Kakšne možnosti imam kot državljani SFRJ preprečiti kandidature ali celo izvolitev funkcionarja na visoki položaj v republiki ali federaciji?? Posebej me to zanima za vse tiste kandidature, ki so družbi naredili škodo.

Geza Bačić je izrazil negotovanje zoper tiste državljane, ki kritizirajo tudi višje funkcionarje in jim tako zmanjšujejo ugled. Ni se vprašal ali to počno z razlogom ali brez njega! Gotovo si vsak funkcionar ustvarja svoj videz sam z lastnimi dejanji ne pa s preprečevanjem kritike! Dokler to ne bo vsakdanja praksa obstaja vse večja možnost zlorabljanja položaja. In končno, ali res nekateri funkcionarji ne znajo pravočasno odstopiti in dati svoj fotelj mlajšim kolegom, ne pa da do smrti zavirajo razvoj družbe. Menim, da bi SZDL morala podpirati, ne pa zavirati, tovrstno kritiko državljanov! Toréj je bojazen Geza Bačića brez osnove.

Kako naj državljani vplivajo (razen preko svojih predstavnikov) na rotacijo (na vseh nivojih) z enega stolčka na drugega, ne glede na težo napak, ki so jih posamezniki naredili ali pa na njihovo totalno nesposobnost ali oportunistem!!

Kako bi bilo smešno (če ne bi bilo žalostno) govoriti o volitvah v totalitarnih režimih, ko že vnaprej veš, kdo bo izvoljen z 99 % glasov!

Zakaj je tabu v naših sredstvih javnega informiranja kako visoki so osebni dohodki funkcionarjev: kako visoki so dodatki in potem še skupen dohodek? Ali je vse v redu z omenjenimi dohodki, bi bilo nujno vsako leto objaviti v časopisih pa tudi s fotokopijami prejemkov! Zanimive bi bile dnevnice in drugi dodatki ob meddržavnih obiskih.

Kako lahko državljani prepreči, da dobi družbeno priznanje član koterije?

Kako preprečiti dodelitev priznanj tistemu, ki si jih ne zasluži?

Ali pa preprečiti samovoljo pri dodelitvi onih nenadomestljivih posameznikov? Preveč je tega podeljeno v napačne, celo kompromitirajoče roke. Lep pozdrav!

Mihael Slivar
Šlandrova 8, Titovo Velenje

Zdravo!

● Če nameravamo opredeliti kakšen problem ali pojav po stopnji negativne pojavnosti na določeno stvar, potem je to nedvomno duh militarizma ali militarizacija življenja pri nas, ki se kontinuirano ohranja in neguje preko avtoritativnih struktur. Kot nekakšen fevd geneze zgodovinsko strukturiranih zasnov, ki v določenih časovnih konstelacijah prihaja iz ene intenzivnosti v drugo in prav tako obliki in način. Vselej pa kot polip, ki s svojimi tipalkami seže na vsa področja človeškega življenja — snovnega in duhovnega, ki večji del svoje moči črpa v mlaki interne nekreativnosti subjekta. V smislu kritičnih presoj in pogledov do takšnih in podobnih vprašanj. In ki bi ji način (če že ne more iz svojih fatalno pogojenih dednih zasnov) vzel vsaj avreolo, s katero bi odpadla cela plejada iger, proslav... Ko bi vse to postavili v razumne okvire, v katere tudi sodi. Prav mirovno gibanje, o katerem poroča »vaša sodelavka« Kelta Pahor — dalje žarek upanja za vsa ta absurda vprašanja polna nasprotij. Obenem pa reakcijo sponarnega nasprotovanja vsem ekscesom in deviacijam v tej ali oni obliki.

J. Žagar

P.S.

Nekoč sem vam nameraval napisati pismo polno sentimentalnih opazk, verjetno porojenih iz trenutnega stanja nostalgije, ki pa jo je rodilo spominjanje na nekdanji časopis Tribuna oz. njeno vsebino. Toda hranil sem ga. In tik pred nameravano odločitvijo, da ga vendar odpošljem, me je prehitel eden od mladih anketirancev Vala 202, 4. april 1984) z izjavo, identično z nekaterimi točkami mojega pisma. Na vprašanje, kaj meni o listu Tribune, je med drugim odgovoril: »Tribuna je izgubila precej nekdanje ostrine in kritičnosti in postaja vse bolj institucionaliziran časopis...« Približno takšen bi bil tudi moj odgovor oz. vprašanje. To pa ni dobro.

Ravno drugačnost vas je in vas še dela zanimive in privlačne. Skušajte to kontinuiteto drugačnosti še nadalje ohranjati, pa če ravno ne bo zmeraj »Dei gratia«.

Uredništvu
TRIBUNE
Ljubljana

Spoštovani!

● Veseli nas, da ste tudi v vašem listu pisali o nedavni mirovni manifestaciji sindikatov treh dežel v Ljubljani, ki je sicer zbudila precejšnjo pozornost. O njej niso poročala samo sredstva javnega obveščanja doma in v neposredni soseščini, ampak tudi recimo na Nizozemskem, Romuniji in celo na Kitajskem.

Vašo informacijo pa bi radi dopolnili s sledečim: Ideja, da sindikati Slovenije, Furlanije — Julijske krajine in Koroške organizirajo skupno mirovno manifestacijo v Ljubljani, je bila dana in sprejeta na drugem srečanju sindikatov dežel področja Alpe—Jadran lani oktobra. V vseh treh sindikalnih organizacijah namreč prevladuje mišljenje, da je v boju za mir potreben prav vsak glas, pa najsi bo izrečen na tak ali drugačen način. Manifestacija v Ljubljani je bila le del tovrstne aktivnosti. V Sloveniji smo se nekaj mesecev pred tem v številnih osnovnih organizacijah sindikatov aktivno odzvali apelu Generalne skupščine ob tednu razorožitve. Precej tisoč naših članov se je tudi udeležilo mirovnega zborovanja v Novi Gorici na meji z Italijo, ki smo ga pripravili skupaj z italijanskimi sindikalisti.

Odločitev, da bo ljubljanska manifestacija 11. marca in to v zaprtem prostoru, je januarja letos sprejel organizacijski odbor, v katerem je bil iz vsake dežele po en predstavnik. Glavna in edina razloga za manifestacijo pod streho sta bila bojazen, da bi prireditev utegnili pokvariti vreme, in pa dejstvo, da so bili udeleženci tudi starejši oziroma upokojenci. Kljub temu, da smo po našem mišljenju izbrali največji in najprimernejši prostor v mestu, je bilo udeležencev resnično precej več kot razpoložljivih mest v veliki hali Gospodarskega razstavišča.

V dneh pred manifestacijo je bilo o njej kar precej govora, ne samo v okviru sindikatov, ampak tudi v dnevnem tisku ter na radiu in TV, kar je nedvomno marsikoga dodatno pritegnilo. Z zvočniki na ploščadi pred Gospodarskim razstaviščem smo skušali omogočiti, da manifestacijo spremljajo tudi tisti, ki niso mogli v dvorano.

Izkušnje, ki smo si jih pridobili z manifestacijama v Novi Gorici in Ljubljani, bodo nedvomno koristne pri nadaljnji mirovni aktivnosti v naši republici. V sindikatih si resnično želimo, da se vanjo bolj vključijo tudi druge organizacije in posamezniki. Načinov boja za mir je namreč veliko in, kot že rečeno, pomemben je prav vsak glas.

Božo Cerar
sekretar odbora

POZDRAVLJENI!

● Osebnost sem se zelo razveselil novice, da ste končno nekako le uspeli konsolidirati uredniške vrste. Daleč najbolj važno pa je, da bo izhajanje TRIBUNE redno — torej množičnejše od dosedanjega!!! Prijetno sem bil presenečen vaše pošiljke števil 4 ter števil 1-3. Dobro ste naredili, da ste mi poslali še števil 1-3! Hvala! Nekaj pripomb oz. želja ob 4. števil Tribune: kritični ste, vendar bodite še bolj — kolikor se le da. Jasno, da kritičnost naj temelji na resnici, naj bo prispevek »privatizacija in urednikovanje« — le prvi del bi lahko bil vsaj malo razumljivejši. Največ mi je dal prispevek A. Jelenca »Prispevek k analizi o potrebnosti vojne in v. roka.« Razširil mi je obzorje o tej temi. Torej, še več podobnih prispevkov. Odkrito in udarno pišete o naših napakah, saj na napakah se vendar največ naučimo! Če pa malomeščanska birokracija blokira informacije, se mladi ne bomo ničesar naučili. Zato, v boj z njo!!! V boj proti tem malim (?) bogovom! V boj proti monopolom raznih JAKOV!!! Naj živi Ranka Č. in resnica ter novinarska svoboda in čast z njo! Pravi krivci pa... Smrt privatnim krogom, ki drugim očitajo privatizacijo. Ves sem za SLOVENSKO RESNICO IN SVOBODO, ZA SAMOUP. SOCIALIZEM. Ne za fraze, demagogijo, tendencioznost, enostranskost, uniformiranost, skup(n)ja jedra, ne Vzhod ne za Zahod: ne za KAJ!!! Tribunaši, zavedajte se odgovornosti, saj v veliki meri na vaših ramenih stoji slovenska perspektiva, perspektiva nas, ki šele stopamo na ta samoupravni kolovoz od Litije do Čateža! Ne bojte se malomeščanske birokratske umazane pesti! Izpostavimo jim svojo čisto, čisto alternativo!

Ivo Žajdela
Ljutomer

Uredništvu »TRIBUNE«

LJUBLJANA
Kerstnikova 4

● Dragi mladi tovariši,

v rokah imam Vaš list z dne 23. 3. 84 in vam za vsebino prve strani izrekam polno priznanje; podpisem »z obema rokama«. Toliko bolj pa me šokira zadnja stran, s katero se poslavljate od Jugoslavije. Po logiki prve strani spada Jugoslavija kot težak bolnik v posteljo, ne pa v grob. Generacija, ki je leta 1912 postala jugoslovanska, da se ubrani germanizacije in da reši obstoj slovenskega naroda, z zaprepasčenjem gleda ta herostratski obrat, a si ga želi tolmачiti kot nepremišljen spodrsllaj.

Če Jugoslavijo uvrščate med mrtve, morate pa tudi povedati, kaj boste postavili na njeno mesto. Slovenijo po vzorcu Luksemburga? Ali ne vidite, da Luksemburg ni nikomur na poti, Slovenija pa masi Nemcev. Še celo Marx nam je odrekal pravico do obstoja (Rheinische Zeitung od 9. XI. 1848 do 19. V. 1849), češ da smo odpadek zgozdovine in nimamo pravice Nemcem in Madžarom zapirati poti do morja.

Sam Hitler bi ga bil lahko vesel! Avstrija še v svojih zadnjih zdihljajih leta 1918 ni hotela izpustiti slovenskih dežel iz svojih krempljev, le naši z majsko deklaracijo ojekleneli enotnosti gre zahvaliti, da smo realizirali Wilsonovo močno besedo takoj naslednji dan. t.j. 29. oktobra 1918, ki je najsvetlejši dan naše zgodovine, saj smo se takrat otrsli tisočletnega suženjstva.

Če vam to ni zadosti, pojdite v Gradec na Schlossberg, tam je spomenik, na katerem je s črkami, vlitimi v bron, zapisano, da je spodnja Štajerska nemška dežela! Končno lahko v dnevnem časopisju redno čitate, kako kršijo Avstrijci 7. člen svoje državne pogodbe. Vsakemu Slovincu mora biti jasna alternativa, ki jo je izrekel pisatelj Finžgar in s katero je zaključil svoj govor na deklaracijskem zborovanju leta 1918: »JUGOSLAVIJA ALI SMRT«!

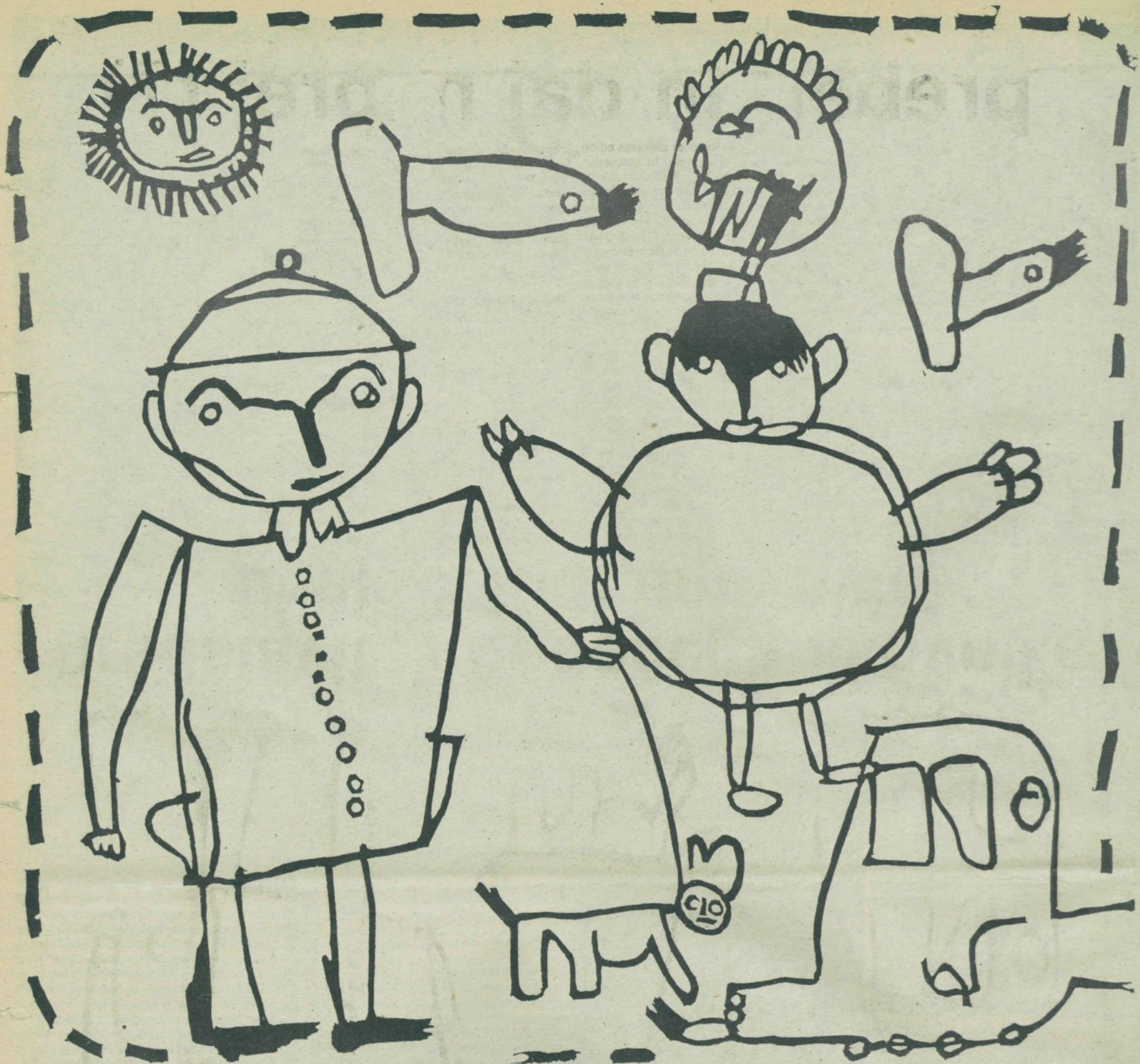
Vaše jeze zaradi zavožene gospodarske situacije, ki je popolnoma upravičena, in ki jo povzroča slabi tovariš Peter, ne smete stresati na svetega Petra! Če ste razpoloženi za odločna dejanja, poiščite tiste sloje, o katerih govori prvo poročilo Kraigherjeve komisije, da jim sedanje kritično stanje ustreza, in jih onemogočite! Tudi, če je res, da ima tisti Djuranović, ki je bil pet let direktor zgubaškega podjetja (tako Trefalt), nato pa sedem let predsednik ZIS in je odgovoren za stanje v katerem se nahajamo, postati naslednik M. Špiljca,

torej šef države, boste opravili koristno delo za narod in državo, ako s svojo akcijo preprečite ta udarec v obraz principu odgovornosti. Če se hočete boriti — in kdo naj se bori, če ne mladina —, poiščite in onemogočite škodljivce, ki nam groze uničiti bodočnost. Potrebite plevel in osat, ki duši to krasno zemljo, ki ji manjka samo poštena inteligenca, da bi zbudila in aktivirala voljo do dela. Naši delovni ljudje vsakodnevno dokazujejo, da so pripravljeni garati pod razumnim in poštenim vodstvom. Predsednica Milka Planinc je povedala, da bi zadostovalo 6% povečanje proizvodnje, da se izkopljemo iz težav. Odrucimo se prostih sobot, pa bomo dobili proizvodnjo, večjo za 20%! Moja generacija je delala vse življenje vse sobote, pa je preživela. Naši delovni ljudje bodo tudi garali, ako bo uresničeno načelo, da vsak dobi toliko delež proizvodnje, koliki ustreza njegovemu vloženemu delu. Le kako to uresničiti?

Jaz sem na podlagi življenjske izkušnje izdelal načrt — elaborat, ki na to vprašanje odgovarja. Dokazal sem, da je s pomočjo elektronike in mehanoigrafije mogoče zajeti, ugotoviti in pravično razdeliti Marxovo presežno vrednost in to brez svetovne revolucije. To svojo zamisel sem ponudil že mnogim merodajnim, pa sem naletel večinoma na gluha ušesa.

Ako ste pripravljeni, mojo zamisel preštudirati, vam rad dostavim svoj elaborat, zaenkrat prilagam samo »Uvod«. Mi Preporodovci smo si za geslo vzeli Župančičevo »Kladivarsko«, žal pa smo izpustili srednji del, ki vsebuje socialno vprašanje. Moj elaborat, ki predstavlja moj preporodovski prispevek, naj to vrzel zapre.

Pozdravlja vas
Ing. Kavčič

predstavitev bodočega likovnika, upamo, tudi umetnika

● Pogovor z Jakom Modicem, študentom 2. letnika slikarstva na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani (rojen l. 1962 v Ljubljani):

Ali ti je umetnost sredstvo za beg iz obstoječe stvarnosti ali sredstvo za dopolnjevanje sveta?

Ne eno ne drugo. Umetnost je materializirano duhovno delo. Človek pri vsakem kreativnem delu operira z enakimi mehanizmi kot narava in to spoznanje ga naredi za npr. umetnika. Umetnost je izziv zavesti.

Tvoje pojmovanje slikarstva? Očitno te fascinira barva!

Fascinira me vse, iz česar se da kaj napraviti, med drugim tudi barva. Slikarstvo je tehnika, ki nam omogoča operirati na primer z barvo; slikarstvo je ena od tehnik za zadovoljevanje notranje duhovne potrebe po reprodukciji.

Žal mi je, da ne živimo več v obdobju enotnega umetnostnega sloga, kakor sta bil renesansa in barok! Žal mi je, ker je v našem svetu izginil duh klasične lepote in harmonije!

Ah da, kje so tisti časi! Kako čas hitro teče...

O tej temi je imel že ranki MALEVIČ veliko povedati, zato ne bom povedal nič novega; umetnost se ni od (ne vem točno, kdaj se je začela) npr. kamene dobe do danes prav nič spremenila.

Spreminjale so se le forme umetnosti in če človek, ki se vsak dan vozi v avtobusu, namesto na vozu, kot so se v starih dobrih časih, ne sprejme sodobne forme umetnosti, kot je sprejel avtobus namesto voza, je to njegov problem.

Ali meniš da se mora umetnost približati ljudstvu?

Mislím, da je to skrajno neokusno početje. To je podobna bedarija kot čakati, da bo kaj z neba padlo.

Torej si za dosledni individualizem v umetnosti?

Ali te kdo kot bodočega slikarja v tej družbi potrebuje in ali si kot tak iskan?

Mislím, da me nihče v tej družbi ne potrebuje, niti ne išče. Morda bi se kdo našel, vendar mislim, da to ni najbolj pomembno. Vsakršni se najdejo.

Ali so likovni kritiki sploh pomembni?

Likovni kritiki so pomemben člen v umetniškem trgu (trgovini z umetninami), ker je od njih odvisno lansiranje nekega imena, da bi se ustvarila denarna cena. Za umetnost samo pa kritika ni pomembna toliko, kolikor je pomembna za umetnostno zgodovino. Pri nas na primer ne obstaja umetnostni trg in zato kritika pri nas nima dometa. So pa vsekakor še drugi vzroki za to.

preberi in daj naprej (?)